Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 88 (9463) | Воскресенье, апрель 14, 1974 чыл | 1925 чылда үндезилеттинген | Өртээ 2 кап.

Ажылчын аңгының, бүгү совет улустуң шылгаттынган авангарды—Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязы делгерезин!

Партияның болгаш улустуң бузулбас улуг чаңгыс эви делгерезин!

Ёзулуг улусчу эрге-чагырга органнары—ажылчы чоннар депутаттарының Советтери делгерезин! Социалистиг демократия хөгжүп, быжыгып, Советтер депутаттарының идепкейи өзүп, күрүнени эргелеп-башкарарынга ажылчы чоннарның киржилгези калбарып турзун!

Совет Эвилелиниң хамаатылары! ССРЭ-ниң Дээди Совединге ам болур соңгулдаларга идепкейлиг киржиңер!

(МАЙ 1-ГЕ СЭКП ТК-НЫҢ КЫЙГЫРЫГЛАРЫНДАН).

1974 ЧЫЛДЫҢ МАЙ 1-ге СЭКП ТК-ныҢ КЫЙГЫРЫГЛАРЫ

1. Тайбың, демократия болгаш социализм дээш империализмге удур демиселге ажылчы чоннарның делегейге эп-сеткил каттыштырылгазының хүнү — Май 1-эи делгерезин!

2. Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

3. Империализмге удур, социализм болгаш коммунизмниң тиилелгези дээш бүгү чурттарның ажылчы чоннарының демиселиниң тугу — мөңгеде дириг революстуг интернационалчы өредиг — марксизм-ленинизм делгерезин!

4. Коммунистер! СЭКП-ниң XXIV съездизиниң шиитпирлерин амыдыралга боттандырар дээш бүгү улустуң демиселиниң авангардынга болуп, массаларның идепкейлиг организаторлары болгаш кижизидикчилери болуңар!

5. Совет Эвилелиниң ажылчы чоннары! Партияның XXIV съездизиниң шиитпирлерин боттандырар дээш, бистиң Төрөөн чуртувустуң экономика болгаш камгалал күүсүн улам ыңай быжыглаар дээш идепкейлиг демисежиңер!

6. Совет Эвилелиниң ажылчы чоннары! 1974 чылдың планын хүүсаа бетинде күүседир дээш бүгү улустуң социалистиг чарыжын улам калбартыңар!

7. Коммунизмниң тургузукчузу — улуг совет улуска алдар!

8. Коммунизм тургузуушкунунда иэл күш — Советтер чуртунуң маадырлыг ажылчын аңгызы делгерезин!

9. Коммунизмниң идепкейлиг тургузукчузу — алдарлыг колхозчу тараачыннар делгерезин!

10. Коммунизмниң идепкейлиг тургузукчузу — совет улусчу интеллигенция делгерезин!

11. Ажылчын аңгының болгаш колхозчу тараачыннарның эвилели делгерезин! Совет ниитилелдиң идей-политиктиг бузулбас чаңгыс эви быжыгып турзун!

12. СЭКП-ниң ленинчи национал политиказының өндүр улуг чаалап алыышкыны — ССРЭ-ниң улустарының интернационалчы чаңгыс эви болгаш ажы-дуңма найыралы делгерезин!

13. Ажылчын аңгының, бүгү совет улустуң шылгаттынган авангарды — Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязы делгерезин!

Партияның болгаш улустуң бузулбас улуг чаңгыс эви делгерезин!

14. Ёзулуг улусчу эрге-чагырга органнары — ажылчы чоннар депутаттарының Советтери делгерезин! Социалистиг демократия хөгжүп, быжыгып, Советтер депутаттарының идепкейи өзүп, күрүнени эргелеп-башкарарынга ажылчы чоннарның киржилгези калбарып турзун!

15. Совет Эвилелиниң хамаатылары! ССРЭ-ниң Дээди Совединге ам болур соңгулдага идепкейлиг киржиңер! Коммунистерниң болгаш партия кежигүннери эвестерниң бузулбас блогунуң талептиг төлөөлөнчилери, совет улустуң эң дээре оолдар, кыстарын ССРЭ-ниң Дээди Совединге соңгуулуңар!

16. Совет профэвилелдери! Социалистиг чарышты организаторларын экижидиңер, ооң дээштиин бедидиңер! Бүдүрүлгени эргелеп-башкарарынга ажылчы чоннарны калбаа-биле киириштириңер!

Коммунизмниң школазы — совет профэвилелдери делгерезин!

17. Оолдар болгаш кыстар! Марксисчи-ленинчи өредигии, эртемниң, техниканың болгаш культураның чедиишкиннерин кызымаккай шиңгээдип алыңар! Совет улустуң алдарлыг революстуг, дайынчы болгаш күш-ажылчы чаңчылдарын көрүдедиңер! СЭКП-ниң XXIV съездизиниң шиитпирлерин боттандырар дээш идепкейлиг демиселчилер болуңар!

18. Коммунистиг партияның шынчы дузалакчызы болгаш курлавыры, коммунизмниң аныяк тургузукчуларының мурнакчы отряды — Ленинчи комсомол делгерезин!

19. Коммунистиг ниитилелдиң идепкейлиг тургузукчулары — совет херээженнер делгерезин!

20. Совет дайынчылар! Дайынчы болгаш политиктиг белгилерди могаг чон сайыраңгайжыдыңар, совет улустуң тайбың күш-ажылын серемчилелдиг болгаш идегелдиг камгаланар!

ССРЭ-ниң маадырлыг Чепсектиг Күштери делгерезин!

21. Совет Эвилелиниң ажылчы чоннары! Төрөөн чурттуң күүү-шыдалының болгаш чоннуң чаагай чоруунуң чайгылыш чок өзүлдезиниң үндезини — социалистиг экономиканың улам ыңайгы көдүрлүүшкүнү дээш кызымаккай демисежиңер!

22. Совет Эвилелиниң ажылчы чоннары! Күш-ажылдың бедик бүдүрүкчүлүүн болгаш бүдүрүлгениң ажыктыын бедидиңер, эвээш чарыгдалдыг, эки шынарлыг, хөй продукцияны бөөр дээш кызыңар! Күрүне планнарын болгаш алган хүлөөлгелерни хуусаа бетинде күүседир дээш демисежиңер!

23. Беш чыл планын долдур болгаш ажыр күүседир дээш бүгү улустуң социалистиг чарыжының авангардында чоруп орар беш чылдың шалыпчыларынга, бүдүрүлгениң мурнакчыларынга болгаш чаартыкчыларынга алдар!

24. Үлетпүрнүң ажылдакчылары! Чурттуң индустриалдыг күчүзүн улам ыңай хөгжүдер болгаш быжыглаар дээш демисежиңер! Чаа күчүлерни дүрген шиңгээдип алырын, техниктиг депшилгени дүргедедиңер чедип алыңар!

Чаа техниканга болгаш депшилгелиг технологияга калбак орукту берээл!

25. Үлетпүрнүң ажылдакчылары! Чоннуң хереглел бараанларын бүдүрерин көөдедиңер, ассортиментизин чаартыңар, оларның шынарын экижидиңер, бот-үнезин чиигедиңер!

26. Тудугнуң ажылдакчылары! Чаа объектилерни чогуур үеэинде ажыглалга киирерин кызымак чедип алыңар! Тудуг ажылдарының шынарын бүгү тала-биле экижидиңер, бот-үнезин чиигедиңер!

27. Транспорттуң болгаш харылзааның ажылдакчылары! Транспорт болгаш харылзаа чепсек-херекселдерин хөгжүдүңер база сайыраңгайжыдыңар! Улус ажыл-агыйын хандырарын бүгү тала-биле экижидиңер, совет кижилерниң хереглелдерин долу хандырыңар!

28. Колхозчулар болгаш совхозтар ажылчыннары! Черни, техниканы, күш-ажылчы болгаш материалдыг курлавырларны ажыл-агыйжы ажыглаңар! Көдээ ажыл-агыйның бүгү культураларының дүжүткүрүн болгаш малдың продуктулуг чоруун улгаттырыңар, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидиңер, продукцияның бот-үнезин чиигедиңер!

29. Көдээ ажыл-агыйның ажылдакчылары! Көдээ ажыл-агый бүдүрүлгезиниң улам ыңайгы көдүрлүүшкүнү дээш социалистиг чарышты калбартыңар! Часны хову ажылдарының шынарын бедидиңер! Беш чылдың дөртү чылында планнарны болгаш социалистиг хүлөөлгелерни долдур болгаш ажыр күүседир дээш демисежиңер!

30. Көдээ ажыл-агыйның ишчилери! Продукция бүдүрерин көөдедиңер! Көдээ ажыл-агый бүдүрүлгезин мөөңнээринге болгаш ажыл-агыйлар аразында кооперастаашкынынга үндезилээш, специализацияны хөгжүдүңер!

31. Үлетпүрнүң болгаш көдээ ажыл-агыйның ажылдакчылары! Колхозтарның болгаш совхозтарның материал-техниктиг баазазын быжыглаңар! Көдээ ажыл-агый бүдүрүлгезин электрижидериниң, комплекстиг механизастаарының болгаш химижидериниң, черлерни мелиорастаарының темпизин дүргедедиңер!

32. Садыгның, ниитиниң чемненилгезиниң, амыдырал хандырылгазының болгаш коммунал ажыл-агыйының ажылдакчылары! Ажылдың депшилгелиг арга-хевирлерин идепкейлиг шиңгээдиңер! Совет кижилерни хандырарының бедик культуразы дээш демисежиңер!

33. Совет Эвилелиниң ажылчы чоннары! Күш-ажылды коммунистиг ёзу-биле көөру дээш демисежиңер!

Күш-ажылдың сагылга-чурумун болгаш организастыг чорукту бедидиңер! Ниитиниң өнчү-хөреңгизин ыдыктыы-биле камгалап база байлакшыдыңар!

34. Улус ажыл-агыйының ажылдакчылары! Экономиктиг билиглерни, ажыл-агыйны чорударының болгаш башкарарының амгы үе методтарын кызымаккай шиңгээдиңер! Күш-ажылды эртемге үндезилеп организастаарын, мурнакчы дуржулганы, эртемниң болгаш техниканың эң чаа чедиишкиннерин бүдүрүлгеге улам дидим нептередиңер!

35. Совет Эвилелиниң ажылчы чоннары! Коммунистиг кижизидилгеге, кижи бүрүзүнүң күш-ажылчы база хөй-ниитичи идепкейин улам хөгжүдеринге күш-ажылчы коллективтерниң ролүн бүгү хемчег-биле бедидиңер!

36. Совет эртемденнер болгаш инженер-техниктиг ажылдакчылар! Чаартычылар болгаш чогаадыкчылар! Эртем-техниктиг депшилгени бүгү хемчег-биле шапкынчыдыңар, эртемниң бүдүрүлге-биле харылзаазын быжыглаңар! Эртем-техниктиг чедиишкиннерчи улус ажыл-агыйынга эң дүрген нептередирин чедип алыңар!

37. Литератураның болгаш уран үүлдүң, культураның ажылдакчылары! Совет уран-үүлдүң партийжи болгаш улусчу чоруунуң тугун бедик көдүрүңер, уран-чечен мергежилиңерни сайзыраңгайжыдыңар, боттарыңарның арга-мергежилиңерни коммунизм тургузукчуларын кижизидеринге бериңер!

38. Улус өредилгезиниң ажылдакчылары! Өредиишкиниң шынарын бүгү хемчег-биле бедидиңер, улус ажыл-агыйынга кадрларны белгилээрин сайзыраңгайжыдыңар! Өзүп олурар салганчыларны коммунистиг аажы-чаңның ёзузунга, өредилгени болгаш күш-ажылды медерелдиг көөрүнге кижизидиңер!

39. Кадык камгалалының болгаш күш-культура ажылдакчылары! Чоннуң медицина хандырылгазын экижидиңер, күш-культураны совет кижилериң хүн бүрү амыдыралынча улам идепкейлиг нептередиңер!

40. Революцияның, дайынның болгаш күш-ажылдың хоочуннары! Боттарыңарның билиңерни болгаш дуржулганарны аныяктарга дамчыдыңар, аныяк салгакчыларны совет улустуң революстуг, дайынчы болгаш күш-ажылчы чаңчылдарынга кижизидеринге идепкейлиг киржиңер!

41. Пионерлер болгаш школачылар! Совет Төрөөн чуртка изиг ынакшылдыг болуңар, эки өөренип, күш-ажылчы чаңчылдарны шиңгээдип алыңар! Ленинниң улуг хөрээ дээш, коммунизм дээш идепкейлиг демиселчилер болурунга белгекениңер!

42. Ажылчын аңгының болгаш бүгү ажылчы чоннарның дайынчы марксчи-ленинчи авангарды, империализмге удур, тайбың, демократия, национал хамаарышпас чорук болгаш социализм дээш туруштуг демиселчилер — коммунистиг болгаш ажылчын партияларга акы-дуңманың байыры!

43. Бүгү-делегейниң коммунистериниң чаңгыс эви болгаш сырый каттыжышкыны марксизм-ленинизмниң болгаш пролетаржы интернационализмниң чайгылыш чок үндезининге быжыгып турзун!

44. Социалистиг чурттарның улустарынга акы-дуңманың байыры! Делегейниң ажылчын аңгызының төвгүүг чаалап алыышкыны, антиимпериалистиг демиселге шиитпирлиг күш, тайбың, демократияның болгаш социал депшилгениң чөлөңгиижи — социализмниң делегей системазы калбарып, быжыгып турзун!

45. Социалистиг дем каттыштырылга чурттарының улустарының чаңгыс эви болгаш сырый каттыжышкыны делгерезин!

Социалистиг интернационализмниң тугун улам бедик тудаалыңар!

46. Ажылчы чоннарның эргелери дээш, тайбың, демократия болгаш социализм дээш шудургу демиселчи—капиталистиг чурттарның ажылчын аңгызынга акы-дуңманың байыры!

47. Колониалдыг кинчини дүжүр октааш, боттарының чурттарының хамаарышпас чоруун болгаш социал депшилгезин быжыглаары дээш демисежип турар улустарга изиг байыр!

48. Колония болгаш хамаарылгалыг чурттарның империализмге болгаш расизмге удур, хосталга болгаш национал хамаарышпас чорук дээш демисежип турар улустарынга изиг байыр!

49. Революстуг күштер—социализмниң делегей системазының, делегейниң ажылчын шимчээшкининиң, улустарның национал болгаш социал хосталгазы дээш демиселчилериң күчүлүг эвилели быжыгып турзун!

50. Улустарның хосталгазы дээш, социализм дээш эрес-маадырлыг демиселчилерге—кара-бажыңнарда болгаш фашистиг хоругдал черлеринде хилинчектеттирип турарларга акы-дуңманың байыры!

Капиталга хоругдаттырганнарга хосталга!

51. Империалистиг агрессияның күштеринге удур төвгүүг тиилелгени чедип алган маадырлыг вьетнам улуска акы-дуңманың байыры!

Совет-вьетнам найырал делгерезин!

Индий-Кыдаттың бүгү улустарынга тайбың, хосталга болгаш хамаарышпас чорук!

52. Реакцылыг-фашистиг күштериң дерзиилээшкиннеринге удур эрес-маадырлыг демиселди чорудуп турар Чилиниң ажылчын аңгызынга, ажылчы чоннарынга болгаш бүгү демократтарынга акы-дуңманың байыры!

Делегейниң улустары! Чилиниң патриоттары-биле эп-сеткил каттыштырылгазын быжыглаңар!

Луис Корваланга хосталга! Фашистиг хунтага хоругдаттырган бүгү кижилерге хосталга!

53. Делегейниң улустары! Чоокку Чөөн чүктүң бүгү күрүнелеринге болгаш улустарынга быжыг болгаш идегелдиг тайбыңны тургузары дээш, израиль агрессияның үржуктарын бүрүн узуткаары дээш демиселге күжениишкинни улгаттырыңар!

Совет Эвилели биле араб чурттарның улустарының аразынга найырал болгаш кады ажылдажылга быжыгып, калбарып турзун!

54. Европа чурттарының улустары! Европа дипти күрүнелер аразынга быжыг тайбыңның болгаш үре-түңнелдиг кады ажылдажылганың девискээри болдурары дээш демисежиңер! Европаның айыыл чок чоруунуң айтырыгларының талазы-биле чөвүлел хуралдың чедиишкинниг доостурун чедип алыңар!

55. Азия чурттарының улустары! Тайбыңны быжыглаары, күрүнелер аразынга кады ажылдажылга база кожа-хелбээ чаагай харылзаалар дээш, Азияга коллективтиг айыыл чок чорук дээш демисежиңер!

56. Делегейниң улустары! Делегейниң дүшүүрлүг чоруунуң чавырыышкыны улам ханылазын дээш демисежиңер, тайбың кожа-хелбээ догуннаашкынның принциптерин ынзыбүрү социал тургузуглуг күрүнелерниң аразынга харылзааларның норма-чижээ болдурарын чедип алыңар! Тайбыңның болгаш улустарның айыыл чок чоруунуң дайзыннары—агрессия, реваншизм болгаш реакция күштериниң чимзениишкиннерин сойгаларар!

57. Делегейниң улустары! Күш дөгээр чорукту ажыглаваазы делегей харылзааларынга хоойлу болурун, а ядролуг чепсекти мөңгези-биле хоругдаарын чедип алыңар! Чепсеглениишкиннерни эңдере бүдүрерин соксадыры дээш, чепсеглениишкинни бүгү-ниити болгаш бүрүн дүжүрери дээш демисежиңер!

58. Тайбыңның болгаш улустарның найыралының, империализмге, реакция болгаш дайынга удур демисежип турар бүгү күштерни сырый каттыштырарының политиказы—Совет Эвилелиниң ленинчи даштыны политиказы делгерезин!

СЭКП-ниң XXIV съездизиниң ажылдап кылганы, Тайбың программазының идеялары тиилеп турзун!

59. Бистиң улуг Төрөөн чуртувус—Совет Социалистиг Республикалар Эвилели быжыгып, чечектелип турзун!

60. Марксизм-ленинизмниң тугунуң адаа-биле, Коммунистиг партияның удуртулгазы-биле — коммунизмниң тиилелгезинче буруңгаар!

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТӨП КОМИТЕДИ.

ЧАРЫШТЫҢ БАШТАЙГЫ ТҮҢНЕЛИН ҮНДҮРГЕН

КОММУНИСТИГ КҮШ-АЖЫЛ КОЛЛЕКТИВТЕРИНИҢ БОЛГАШ ШАЛЫПЧЫЛАРЫНЫҢ ХООРАЙ СЛЕДУНДАН

Апрель 12-де Кызылда Политчырыдыышкын бажыңынга коммунистиг күш-ажыл бригадаларының, шалыпчыларының хоорай слёду болган.

Хоорай следун коммунистиг күш-ажылдың шалыпчызы, СЭКП Кызыл хооркомунуң кежигүнү № 14 механизация эргелелиниң кран башкарыкчызы Евгения Андреевна Данилюк ажыткан. Бүдүрүлге мурнакчылары Кызыл туктарны кирип эккээрге, хүралдың киржикчилери адыш часкаашкыннары-биле, туруп уткаан. Ооң соонда хурал даргазы эш Данилюк СЭКП Кызыл хооркомунуң бирги секретары **В. Б. Добромысловка** сес бергеи. Ол бодунуң чугаазында хоорайның үлетпүр бүдүрүлге, транспорт, тудуг организацияларының болгаш хоорай чоогунуң ажыл-агыйларының тодарадыкчы чылдың баштайгы кварталында социалистиг чарыжының түңнелдерин. Совет Тыванын 30 чыл болур оюнга уткуштур хоорайның ажылчы чоннарының күш-ажылчы сорук киришкининиң дугайында чугаалаан. Ийнги кварталда хоорайның ажыл-ишчилериниң мурнунда туруп турар сорулгаларны болгаш тоску беш чылдың дөртү чылында планныг опаалдаларны чедиишкиниг боттандырарының талазы-биле ам-даа чедир ажыглаттынмайын турар курлавырларны илеткелчи айытган.

Слётка республика пайысылалының бүдүрүлге, албан организацияларының күш-ажылчы рапорттарын эт бомбинадының ажылчыны, коммунистиг күш-ажылдың шалыпчызы **Л. А. Пленкина** эгелээн. «Көк-Тей» совхозтуң ажыл-ишчилериниң баштайгы кварталда ажылдаанының түңнелин Көк-Тей сүт-бараан фермазының саанчызы, коммунистиг күш-ажылдың шалыпчызы **В. А. Долганова** хуралдың киржикчилериге илеткээн. Хоорайның инженер-техниктиг ажылдакчыларының толөөлекчизи, Каа-Хем хомүр-даш разрезинин даг участогунуң начальниги **В. В. Еременко**, Кызыл-садыгның ажылдакчыларының мурнундан **Л. В. Дежнева**, тудугжуларның мурнундан № 48 тудуг эргелелиниң маляры **Люба Шойдаа** болгаш Кызылдың аныяктарының, суруулдарының, студентилериниң, Кызыл гарнизонунуң толөөлекчилери слёттүң киржикчилериге байыр чедирин, боттарының шалыпчы ажыл-хөрөөниң дугайын илеткээннер.

Дараазында СЭКП Тыва обкомунуң секретары **В. И. Поовка** сес бергеи. Шиитпирлиг 1973 чылда күш-ажылчы бедик көргүзүүлери дээш Тыванын энергетиктериге ССРЭ-ниң орденнерин болгаш медальдарын эш Попов байырлалдыг байдалга тывыскан.

Тодарадыкчы чылдың бирги кварталында хоорайның бүдүрүлгелериниң аразынга чарыштың тиилекчизи болган Каа-Хем хомүр-даш разрезиниг, транспортчулардан — Совхозтарның бүдүрүлге каттыжышкынының автобаазазынга, тудугжулардан — «Кызыл тудуг» эргелелиниг, хоорай Совединин ажыл-агыйларындан — «Тере-Хол» колхозка СЭКП Кызыл хооркомунуң болгаш хооркүүскомнуң шилчиир Кызыл туктарын тывыскан.

Хоорайның бүгү ажылчы чоннарынга коммунистиг күш-ажыл коллективтериниң болгаш шалыпчыларының 8-ки следунуң киржикчилериниң кыйгырыын адаа бир үн-биле хүлөөп алган. Түңнелинде хуралдың киржикчилери чаңчыл ёзугаар, «Коммунистиг күш-ажыл бригадаларының марыжын» ырлаан.

О. ПАМЧЫЛАК.

Кызылдың № 2 автобудүрүлгезиниң чолаачылары **Б. Н. Ларов, К. В. Осипцев, П. А. Селезнев, И. Д. Иванов, С. К. Ыг-оол, Н. Ф. Кулагин, В. Б. Бобров**, 12-ги автобаазаның чолаачылары **И. И. Барабанов, А. С. Завалин, И. П. Костицын** олар тоску беш чылда боттарының хууда планныг опаалдаларын үш чылда чедиишкиниг доосканы. амгы үеде келир онгу беш чылдың үлүүнде ажылдан турар. Коммунистиг күш-ажыл коллективтериниң болгаш шалыпчыларының 8-ки хоорай следунуң киржикчилери беш чылдың ол шалыпчыларынга байыр чедиргеи.

ЧУРУКТА: тоску беш чылды баштай доосканнарга пионерлериниң чечек тывыскан соонда.

С. ФЕОКТИСТОВТУҢ фотозу.

СОВЕТ-СИРИЯ ЧУГААЛАЖЫЫШКЫННАР ДООЗУЛГАН

Апрель 12-де, Кремльге СЭКП ТК-ныҢ Чиңгине секретары Л. И. БрежневтиҢ, СЭКП ТК-ныҢ Политбюро кежигүнү, ССРЭ-ниҢ Дээди СовединиҢ ПрезидиумунуҢ Даргазы Н. В. Подгорныйның, СЭКП ТК-ныҢ Политбюро кежигүнү, ССРЭ-ниҢ Министрлер ЧөвүлелиниҢ Даргазы А. Н. КосыгиниҢ болгаш Араб социалистиг чаартылга партиязының Чиңгине секретары, Сирия Араб Республиканың Президентизи Хафез Асадтың аразында чугаалажыышкынар доозулган.

Найыралдыг совет-сирия харылзааларны улам ыңай хөгжүдериниҢ айтырыгларының талазы-биле, а ол ышкаш делегейниҢ чугула айтырыгларының талазы-биле сапал-опал солчуушкуларын уламчылаан.

ИзраильдиҢ чагырыкчы болуктериниҢ болгаш оларны деткип турар даштыкы күштериниҢ буруузу-биле тайбыңның хөрөөнге айыылдыг дүшкүүрүг чорук хевээр артып турар Чоокку Чөөн чүкте байдалче оваа кичээнгейни угландырган.

Чоокку Чөөн чүкке быжыг болгаш чөптүг тайбыны чедип алырынга күжениишкиннерин моон соңгаар-даа үндүрериҢе боттарының шиитпирлиг талалар чаңгыс үн-биле бадыткан. Ындыг таарыштырылганың үндезини болза эжелеттиргеи бүгү араб девискээрлериҢ хосталары, Палестинаның араб улузунуҢ дүрүм ёзугаар эргелериҢ хандырары болур.

Совет-сирия кады кылган медеглелди хүлөөп алган, ону парлаар.

Чугаалажыышкыннар чүректиҢ ханызындан, бот-бодун билириниҢ байдалынга эрткеи. (СЭТА).

ЧЫЛЫГ, НАЙЫРАЛЧЫ БАЙДАЛГА

Араб социалистиг чаартылга партияның Чиңгине секретары, Сирия Араб Республиканың Президентизи Хафез Асад апрель 12-де СЭКП Төп Комитединге, ССРЭ-ниҢ Дээди СовединиҢ Президиумунга болгаш Совет чазакка алдар кылдыр эртенги шайлалга эрттирген.

Совет талдан шайлалгага эштер Л. И. Брежнев, А. А. Гречко, А. Н. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, К. Т. Мазуров, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, Д. Ф. Устинов, В. И. Долгих, К. Ф. Катушев, ССРЭ-ниҢ Дээди СовединиҢ ПрезидиумунуҢ Даргазының оралакчызы А. М. Клычев, ССРЭ-ниҢ Министрлер ЧөвүлелиниҢ Даргазының оралакчылары И. В. Архипов, В. А. Кириллин, ССРЭ-ниҢ Дээди СовединиҢ Эвилел Совединин болгаш Национаалдар СовединиҢ даргалары А. П. Шитиков, Я. С. Насридинова, ССРЭ-ниҢ Дээди СовединиҢ ПрезидиумунуҢ Секретары М. П. Георгадзе, ССРЭ-ниҢ министрлери, күрүне комитеттериниҢ даргалары, албанның өске-даа кижилери киришкен.

Эртенги шайлалгага Сирияның партия-чазак делегациязының кежигүннери турган.

Шайлалга үезинде Араб социалистиг чаартылга партияның Чиңгине секретары, Сирия Араб Республиканың Президентизи Хафез Асад чүве чугаалаан.

ССРЭ-ниҢ Дээди СовединиҢ ПрезидиумунуҢ Даргазы Н. В. Подгорный харыы сес алган.

Эштер Хафез Асадтың болгаш Н. В. Подгорныйның чугааларын улуг кичээнгей-биле дыңнаан болгаш адыш часкаашкыны-биле уткаан.

Шайлалга чылыг, найыралчы байдалга эрткеи. (СЭТА).

БЕДИК ДЕҢНЕЛГЕ ЭРТТИРЕР ДЭЭШ

Бүгү-эвилелдиң коммунистиг субботнигин организастап эрттиреринин талазы-биле 8 кижи составтыг район штавын СЭКП райкому-биле райкүүскомнуң каттышкан хуралынга эрткен айның эгезинде-ле тургускан. Колхозтарда, совхозтарда, бүдүрүлгелерде болгаш өске-даа организацияларда база ындыг штабтар тургустунгулаан. Оларның начальниктеринде нургулайында ажыл-агыйларның удуртукчулары, партия организацияларының секретарьлары томуйлаттырган.

Эрткен үеним дургузунда район штавы дөрт катап хуралдаан. Штабтың ажыл планы бадылаттынган болгаш бүгү ажыл ону ёзугаар чоруп турар. Штабтың хуралынга амыдырал хандырылга комбинадының, № 958 көжүп чоруур механизастаттынган колоннаның, «Тыва септелге тудугунуң» районда участогунуң удуртукчуларының субботникке белеткел дугайында дыннадыгларын алган. Бүдүрүлгелерниң, ажыл-агыйларның удуртукчуларының, партия организацияларының секретарьларының, көдээ Советтер даргаларының хуралын база эрттирген. Штабтың кежигүннери боттарының харыылап турар участоктарынга ийи-ийи катап чедип, субботникке белеткелдиң канчаар чоруп турарын хынаан.

В. И. Лениннин төрүттүнген хүнүнге тураскааткан коммунистиг субботникке бистин районнуң 8 колхоз болгаш совхозу, 20 бүдүрүлгези, 15 школазы болгаш 39 албан организация черлери шупту киржир. Ол хүн 160 автомашина, 210 трактор ажылдаар. Субботникте кылыр ажыл ам тодаратынган, кымнын каяа ажылдаары билдингир.

Районнуң 458 малчыннары, 328 механизаторлары боттарының участоктарынга ажылдаарлар. Ынчан шык базырынга 62 агрегат ажылдаар болгаш 3000 ажыг гектар черниң шыгын базырар. Оон ынай 320 гектар часкы чер аңдарылгазын чорудары, 240 тонна минералдыг чемишчидилге төгери көрүнген. Көдээнин ишчилери апрель 20-де 106 центнер сүт бүдүрер болгаш оон 88 центнерин күрүнге салар.

«Ленинчи орук», «Бүрен» совхозтарның, «Тиилелге», «Октябрь 30 чылы» колхозтарның субботник штабтары белеткелди шудургу организастап турар. «Ленинчи орук» совхозтан 450 кижи ол хүн ажылдааш, 1080 рубльди беш чылдың фондузунче шилчидер. «Совет Тыва» совхоз 824 рубльди, «Тиилелге» колхоз 993 рубльди, а район төвүнүң бүдүрүлгелери 2700 рубльди шилчидер.

Баштайгы саналгалар-биле алырга, районнуң ажыл-ишчилери 36 мүн рубльдин ажылын кылыр болгаш беш чыл фондузунче 10145 рубльди шилчидер. Ынчан ажылдаар кижилерниң саны 7865 чедер. А бо хүннерде субботникке белеткелге холбаштыр пропаганда ажылы хайныышкынныг. Коммунистиг субботниктиң ужур-дузазының дугайын 190 политинформатор, 300 агитатор чонга тайылбырлап чоруп турар. Бүдүрүлгелерде, чурттакчылыг суурларда, фермаларда болгаш хову турлагларында кижи бүрүзүн коммунистиг субботникче кыйтырган лозуннар, плакаттар хөй.

«1974 чылдың апрель 20-де коммунистиг субботниктиң тиилекчизи» деп вымпелди тургузарының дугайында доктаалды СЭКП райкому биле райкүүском чоокку хүннерде хүлээп алыр. Бо бүгү фактылар каа-хемчилернин коммунистиг субботникке шудургу белеткенип турарын, ону организастыг бедик деңнелге эрттирер дээрзин бадыткал турар.

Ш. СЕРЭЭДАР,
Каа-Хем районнуң коммунистиг субботник эрттирер штавының начальниги.

АПРЕЛЬ 20: КОММУНИСТИГ СУББОТНИК ХҮНҮ

СОВХОЗЧУЛАРНЫҢ ҮЛҮҮ

Республиканың совхозтарының бүдүрүлге каттыжыышкынының начальнигиниң оралакчызы, ында «Кызыл субботник» эрттиреринің начальниги Петр Миронович Киреев-биле бистиң корреспондентивис ужурашкаш, ол хүнге совхозтарның ханчаар белеткенип турарын сонуургап айтырган.

— Бо чылдың коммунистиг субботнигинин бир онза үүлү болза, ол хүнде бүгү ажылды башкарар улус совхозтарның директорлары боттары болуп турары—деп, Петр Миронович чугаазын эгелээн. —Оон безин алгаш көөрге, субботникке улуг кичээнгей салып турары илден-дир.

Штаб начальнигинин оон ынай чугаалаанындан алырга, бүгү совхозтар ол хүн кылыр үүлдерин шуут тодаратқан болгаш республика штавынга дыннаткан. Совхозтардан киирген медээлерни ёзугаар алырга, субботник хүнүнде кылыр ажылдың хемчээли улуг болгаш ажылдаар кижилернин көдүрлүүшкүнү бедик болур. Республиканың 35 совхозунун 17 мүн ажыг ажылчыннары, инженер-техниктиг ажылдакчылары, албан-хаакчылары субботникче үнер. Доктаамал ажылын кылыр кижилер, чижээ, малчыннар ынчан ук ажылын кылыр болгаш бүлүрген ижинин төлевирин беш чылдың фондузунче шилчидер. Совхозтарның ажыл-ишчилери субботник хүнүнде 43.560 рубльдин ажылын кылыр болгаш оортан 31.660 рубльди беш чылдың фондузунче шилчидер.

Совхоз ажылчыннарының, инженер-техниктиг ажылдакчыларының, албан-хаакчыларының субботник хүнүнде кылыр деп турар ажылы хөй янзы болуп турар. Оон тодаргай чижээн чаңгыс ССРЭ-нин 50 чылы аттыг совхозтан көргүзүп болур. Ол ажылагыйның ишчилери мун ажыг кижи субботникте ажылдап үнер. Оларның иштинде 215 кижи часкы хову ажылдарынга, тодаргайлаарга, шык базырыышкынынга ажылдаар. Хову ажыллакчылары ол хүн 538 рубльдин ажылын бүдүрер. Сүт-бараан фермаларының ажылдакчылары 400 рубльдин продукциязын бүдүрер. Оон өске ажыл-ишчилер тудугларга, суурларның чаагайжыылгазынга ажылдаар.

Ыраккы Тожу районда «Тоора-Хем» совхозтун ажыл-ишчилери беш чылдың фондузунга 1300 рубльди шилчидер. Өске-даа совхозтар элээн хөй акша түүнүн беш чылдың фондузунче киирер. Өвүр районда «Торгалыг» совхоз 720, Таңды районда «Шамбалыг» совхоз — 950 рубльди, Каа-Хемде «Ленинчи орук» совхоз 1086 рубльди беш чылдың фондузунга шилчидер.

«Көк-Тей» совхозтун ажыл-ишчилери субботник хүнүнде күш фермазының бүгү орансавазын арыглаар болгаш чугайлаар. Ол ажылды ферманың ажыл-ишчилери субботниктиң күсели-биле халас кылырлар.

Түннелинде Петр Миронович мынча дээн:

— Бо чыл болза, тоску беш чылдың толарадыкчы чылы. Ынчангаш совхозтар ажылчыннарының субботникти бедик көдүрлүүшкүнүг эрттирер деп турары ханы уткалыг. Совхозтарның бүгү ажыл-ишчилери күш-ажылчы байырлалдың ол хүнүнде эң күжеиишкининг ажылдаар сорулганы салган.

«Кызыл субботник» хүнүнде совхозчу ишчилер бедик бүдүрүкчүлүг ажыл-биле бистин Төрээн чурттун күчү-шыдалын быжыглаарынга улуг салыышкынны киирери чугаажок.

„КЫЗЫЛ СУББОТАГА" БЕЛЕТКЕЛДЕР

Бо хүннерде ленинчи субботникке белеткелдер чер болганда хайныышкынныг чоруп турар. Ол дугайында «Шынның» бижикчилери хөй-хөй чагааларны редакцияже бижип турар. Оларның чамдыктарын, моон адаанда парладывыс.

«Кызыл субботага» ыраккы Тожуда «Тоора-Хем» совхозтун ажыл-ишчилери ынак белеткенип, ол хүн кылыр ажылды баш удур тодарадыр, күштерни хуваагаан. Малчыннар кажааларның септелгезин кылыр, көрженин хоорар, сиген шөлдери аптаар, механизаторлар хову ажылынга белеткенир. Совхозтун салбырларының төптеринге хөй-хөй ажыл-ишчилер одаар ыяш белеткээр ажылга киржир.

Ниитизи-биле субботникке совхозтун 500 ажыг ажыл-ишчилери киржир, 4000 рубльдин үүлезин бүдүрер, оон 1300 рубльди беш чылдың фондузунче шилчидер.

В. ТАМДЫН-ООЛ.

* * *

Тараалаң Таңдыда «Шамбалыг» совхозтун бүгү ажылчыннары «Кызыл субботада» чаңгыс эп-сеткилдиг организастыг үнерин шиитпирлээн. Ажыл-ажыйның янзы-бүрү адырларынга ол хүн 450 ажыг кижи ажылдаар болгаш бүдүрген үүледен 950 рубльди беш чыл фондузунга киирер. Амгы үеде коммунистиг субботникке белеткел ажылдары колдуунда дооступ турар.

А. КААДЫР-ООЛ.

* * *

Улуг башкывыс Владимир Ильич Ленинниң ады бүгү күш-ажылчы кижилерге ынакаш, бистиң колхозчуларга база-ла аажок эргим болгаш хүндүлүг. Башкывыстың болгаш баштынчывыстың төрүттүнген хүнүнден бээр 104 чыл оонга тураскааткан коммунистиг субботникке бистиң Эрзинде «Мөрен» колхозтун ажыл-ишчилери онза идепкейлиг киржирин шиитпирлээн. Ол хүн ажылдаар черлерни бригадалар, участоктар, белүүктер аайы-биле хуваагаан.

Субботникке белеткелдерни партия организациязы, көдээ Совет, колхоз баштаар черлер болгаш хөй-ниити организациялары ниити күш-биле чорудуп турар. Баштайгы саналга-биле алырга аңаа 400 ажыг кижи ажылдаар, колхоз бүдүрүлгезиниң янзы-бүрү участоктарынга, суур чаагайжыдылгазынга оларның бүдүрген ажылынан 439 рубльди беш чыл фондузунче шилчидер.

Н. БААЗАН.

* * *

Ыраккы Өвүрнүң «Торгалыг» совхозунуң малчыннары, тускай артемнилери, суурларда албан-хаакчылары болгаш школаларның өөреникчилери «Кызыл субботага» эң идепкейлиг киржип, ол хүн 2420 рубльдин үүлезин бүдүргеш, 720 рубльди беш чыл фондузунче шилчидерин шиитпирлээн.

Ол хүн кылыр ажылдарның хемчээли биче эвес. Оларның чамдыктарын айтырга мындыг: Чоза бажында чайлагга хөй кыргыыр пунктуну тудар, Чаа-Суур салбырынга буга казар. 900 тонна силос салыр өнгарны казып, тудар болгаш өске-даа ажылдарны кылыр.

Т. ДАМБАЖЫК.

* * *

Каа-Хемде «Ленинчи орук» совхозтуң партия организациязының ажык хуралынга апрель 20-де болур ленинчи субботникти бүгү талазы-биле организастыг бедик деңнелге эрттиреринин шиитпирлээн, бүдүрүлге участогу бүрүзүнге ону эрттирер тускай белүүктери, командирлери тургускан. Ол хүн аңаа киришкен ажыл-ишчилериниң бүдүрген үүлезиниң киреп 1086 рубльди шунтуузун беш чыл фондузунче шилчидерин дугурушкан. Ынчангаш бо хүннерде аңаа белеткелдер дооступ турар.

М. ЛАМА.

ЧАҢГЫС ЭП-СЕТКИЛДИГ КИРЖИР

Бүгү-эвилелдиң коммунистиг субботнигин шалыпчы ёзу-биле төлептиг эрттирер дээш, республиканың бүгү ажыл-ишчилери ол хүн чаңгыс кижи дег ажылдап үнеринге күжениишкининг белеткенип турар. Амгы үеде колхоз, совхозтарда, үлетпүр болгаш ажыл-агый, албан черлеринде «Кызыл субботаның» үлүүнге кириштир баштайгы ажылдар чамдык черлерде база чоруп турар.

Таңды районнуң ажыл-агыйлары субботникке уткуштур бүгү көдээ ажыл-агый техниказын бүрүнү-биле септеп, хову турлагларынче үндүрерлер. Малчыннар кышты үре-түннелдиг эки доозар дээш күжениишкинин уламчылаар.

Субботник хүнүнде С. К. Тока аттыг совхозтан 475 кижи ажылдап үнер, 1325 рубльди беш чылдың фондузунче шилчидери көрдүнген. Тываның көдээ ажыл-агый дуржулга станциязының 868 ажыл-ишчилери субботникке киржир. Олар 2900 рубльдин ажылын бүдүрер. Ол хүн районнуң 5950 ажыл-ишчилери коммунистиг субботникке киржир. Олар ниитизи-биле 12.366 рубльдин ажылын бүдүрер.

* * *

Бай-Тайгадан дыннадып турарын ёзугаар алырга. «Бай-Тал» совхозтан 307 ажылчыннар, инженер-техниктиг ажылдакчылар болгаш албан-хаакчылар күш-ажылдың ол байырлалының хүнүнде боттарының үлүүн база киирерлер. Субботниктиң штавы кылыр ажылды планнап тодаратқан.

Совхозтуң тудугжу бригадазы электри шугумунуң чагыларын болгаш тудуг ыяжын кеэин белеткээрлер. Олар 240 рубльдин ажылын кылыр. Даштыг-Тейниң, Туралыгның хөйжулары, Хемчик бажында өшкү бригадазының малчыннары болгаш Биче-Шуйда инек кадарчылары, Бай-Тал ортуман школазының, Бай-Тал көдээ Советтиң коллективтери ниитизи-биле 500 гектар тарылга шөлдериниң дажын аштаар. Ол хүн шефчилер Бай-Тал бажының көвүрүүн тудар болгаш Хемчик бажынче малчыннарның арыжар черге Чиңге-Хем-Аксының көвүрүүнүң септелгезин доозар. Суурнуң чурттакчылары, школачылар суур чаагайжыдылгазынга база киржирлер.

* * *

Ол районда «Тээли» совхозтуң Кызыл-Даг салбырының ажыл-ишчилери, школаның 50 кубометр одаар ыяжын белеткээр. 87 кадарчылар боттарының коданнарынга субботниктиң үлүүнге ажылдаарлар. 310 рубльди беш чылдың фондузунче киирер.

* * *

Чоокта чаа Өвүр районнуң «Кызыл тук» колхозтуң комсомолчу-аныяктары малчын Саая Дарыштың кажаазының көрженин коптарын аштап бергеннер.

Бо чагааларны редакцияга Таңдыдан А. СЫЧ, Бай-Тайгадан М. КЫРЛЫГ-КАРА, Э. ДИЛЕК, Өвүрден О. ДАЛБЫЙ олар бижээн.

Чаагайжыдылганың херээнге

Жданов аттыг совхозтуң Хөлчүк салбырының коллективи Могойда ийи километр суттат бугазын арыглаар база бир белүк кижилер тайгада ыяш белеткээр участоктун шөлүн аштаар.

Ак-Тал суурнуң чурттакчылары ол хүн: Сузугда сиген шөлүн арыглаар, ында суттат бугазын бир километр улаштыр казар, тарылга шөлүнден үүс кубометр дашты аштаар.

Планнан көргенин ёзугаар алырга, совхоз коллективиниң субботник хүнүнде кылган ниити ажылындан 565 рубльди беш чыл фондузунга киирер.

Д. ШУЛУУ.

Улуг-Хем район.

Күш-ажылчы байырлалга

Тоора-Хем. (Радио-биле). Районнуң ажылчы чоннары Бүгү-эвилелдиң чаңчыл болган коммунистиг субботнигинге бүгү талалыг белеткенип турар. Субботник эрттиреринің район штавы бүдүрүлгелер ажылчыннары, совхозтуң малчыннары, механизаторлары, тудугжулары, көдээ интеллигенция болгаш школачылар апрель 20-де бедик бүдүрүкчүлүг, долу күш-биле, шалыпкын ажылдаарын чедип алыр дээш, амдыгааштан эгелеп бүгү ажылдарның хевирлерин хемчээлин тодаратқан. Ында көрдүүн турары болза:

Бүдүрүлгелер коллективтери боттарының участоктарынга, цехтеринге, бригадаларынга, совхоз ажылчыннары фермаларга, механизаторлар техника септелгезинге тус-тузунда ажылдаары көрдүнген. Улуг-Хемниң ыяш үлетпүр ажыл-агыйының Ырбанда участогунуң коллективи ыяш белеткеп, ону аргадан салдадыр черге сөөртүп ажылдаар. Анчылар, балыкчылар, часкы балык тудуушкунун чорудар. Район төвүнүн албан-хаакчылары болгаш суурларның кол ажылда хаара туттунмаан чурттакчылары эмнелге, школа болгаш культура албан черлеринге одаар ыяш белеткеп, тайга үнер болгаш ону сөөртүрүн организастаар. Школачылар болгаш башкылар чаагайжыдылга ажылынга киржир.

Субботникке киржир техника, транспорт белеткелин хынаары планнаттынган.

Ниитизи-биле «Кызыл субботада» кылдынган ажылдарның түүү — 5 мүн ажыг рубльди шилчидер.

А. ПАНКРАТОВ.

Шалыпчы иш болур

— 500 ажыг тараажылар болгаш малчыннар, механизаторлар болгаш албан-хаакчылар, суурларның чурттакчылары коммунистиг субботник хүнүнде шалыпчы ижин көргүзер — деп, Каа-Хем районда «Тиилелге» колхозтуң даргазы эп В. Рыжов дыннаткан.— Механизаторлар ол хүн бир мун га черниң шыгын базырып, бедик бүдүрүкчүлүг ажылдаарын хүлээнип турарлар. Чолаачылар хову турлагларына үрезин болгаш мал фермаларына мал чеми чедирип, ниитизи-биле 70 тонна чүүк сөөртүр. Хөйжулар, кадарчылар боттарының харыысалгалыг хүлээлгелерин күүседип, ол хүннүң ажыл төлевирин беш чылдың фондузунга киирер. Албан-хаакчылар, школачылар болгаш суурнуң өске-даа чурттакчылары чаагайжыдылга ажылынга киржир.

Шалыпчы ажылды чедиишкининг эрттирер сорулга-биле ону баш удур планнап алган болгаш техниканы белеткеп алган.

М. МАКАРОВА.

Белеткел доозулган

«Тыва көдээ тудуг» трестиң Туранда ыяш белеткээр пунктуунуң коллективинде «Кызыл суббота» эрттирер штаб апрель 20-де кылыр ажылдарны тодаратқан, ол хүннүң күш-ажылдың байырлалы болдурар деп шиитпирлээн.

Субботник хүнүнде ыяш белеткекчилери тайгага ыяш белеткээр, ону чолаачылар сөөртүп хүнээр. Кескен ыяштың будуун пунктунуң албан-хаакчылары болгаш техниктиг ажылдакчылары аштап, болүп, өрттедир. Пилорама болгаш чазаныр цехтиң ажылчыннары ажылдаар черлеринге бедик бүдүрүкчүлүг ажылды көргүзер. Ынчангаш ол хүн ажылдаан 400 рубльди беш чыл фондузунга киирер.

И. ТЕМИР.

Үлегерлиг ажылдаар

Владимир Ильич Ленинниң төрүттүнген хүнүнге тураскаатқан субботникке, биче-даа бол, бодунуң үлүүн киирерінге кижи бүрүзү сонуургалдыг. Бүгү-эвилел ужур-дузалыг бо айтырыгга сүт-хөлчүлер база белеткелдиг.

Совхозтуң ажыл-ишчилери ол хүн чаа коданга шээр мал кажаазын кылыр, Шивиге көвүрүг тудар, 20 гектар сиген шөлүн аштаар, 5 километр тараа шөлүн кажаалаар, 50 кубометр одалга ыяжын белеткээр.

Ниитизи-биле ол хүн 870 кижи ажыддаарын, беш чыл фондузунга 872 рубльди шилчидерин көрген. Сүт-хөлчүлер ол талазы-биле сөзүн эгелеп, үлегерин көргүзүп шыдаар.

О. БОРАШ.

Чөөн-Хемчик район.

КОМСОМОЛЧУ СОРУК

ВЛКСМ-ниң XVII съездизинге тураскаатқан комсомолчу субботник чоокта чаа Чөөн-Хемчик районнуң ажыл-агыйларынга, бүдүрүлге черлеринге организастыг эрткен. Комсомолчулар болгаш аныяктар ол хүн ажыл-агыйның янзы-бүрү адырларынга ажылдаан.

Олар ынчан малчыннарның кыштагларынга барып, кажаалар ишти коптарар, септелге кылыр ажылдарга киришкен болгаш школаларның, клубтарның, культура бажыңнарының, библиотекаларның одаар ыяжын-даа белеткээн. «Алдан-Маадыр» совхозтуң комсомолчу-аныяктары 100 кубометр токпак ыяшты белеткээн. СЭКП-ниң XXII съездизи аттыг совхозка 300 ажыг метр черге нотаа кажаазын аныяктар тутқан. АТБ, автобаза коллективтериниң комсомолчулары бүдүрүлгеге ажылдаан. Чадаананың суттарылга системазының эргелелиниң аныяк механизаторлары кереэлиг ажыл-агыйларынга барып, буга назарынга киришкен. Чадаана эмнелгезиниң комсомолчу-аныяктары тудугга ажылдаан. Ол хүн 50 ажыг тонна демир-дести чыгган.

Субботник хүнүнде СЭКП-ниң XXII съездизи аттыг, «Сүт-Хөл», «Алдан-Маадыр» совхозтарның, автотранспорт бүдүрүлгезиниң, район эмнелгезиниң, автобазаның комсомолчулары болгаш аныяктары идепкейлиг ажылдап, хөй үүлеви бүдүрген. Ынчан кылдынган ажылдан ниитизи-биле 1285 рубль районнуң комсомол организациязының агар санынче шилчиттинген.

М. СЕВЕН.

Бүгү-эвилелдиң коммунистиг субботнигинге совет кижи бүрүзү киржип, оон-биле бодунуң патриотчу чоруун көргүзери чаңчыл болган. Апрель 20-де болур «Кызыл субботаны» күш-ажылдың ёзулуг байырлалы кылдыр эрттирер дээш бистиң найысылалывыстың коллективтери амдан эгелээш белеткенип, хоорайның часкы чаагайжыдылга ажылдарынче киришкен.

Дүүн Кызылдың № 1 уруглар эмнелгезиниң коллективи эмнелгениң девискээрин, ону долгандыр сесерликти, газонну, тротуарны аштап-арыглап, база эки үүлеви бүдүрген.

ЧУРУКТА: эмнелге ажылдакчылары чаагайжыдылга ажылында.

С. ФЕОКТИСТОВТУҢ фотозу.

Шынар—кол чүүл

ТҮҢНЕЛ ООН-ДАА ДЭЭРЕ БОЛУР ТУРГАН

Бүдүрүп үндүрүп-даа, садып-сайгарып-даа турар продукциязының шынары дээш демисежири, оон хемчээлин улам көвүдедири-биле чергелештир, бүдүрүлгелерниң болгаш организацияларның экономиктиг көргүзүглерин бедидериниң чугула айтырыы болу берген. СЭКП ТК-ның партияга, совет улуска Кыйгырыында эвээш чарыгдалдарны үндүрүп турган, эки шынарлыг, хөй продукцияны бүдүреринче кичээнгейни угландырганы таварылга эвес. Шынар дээш демисел коллективтерниң тус-тузунда ат-алдарының херээ болурундан эрткеш, бүгү күрүне ужур-дузалыг айтырыг болганын ол хереченлеп турар.

Бүдүрүп үндүрүп турар продукциязының шынарынче чүгле бүдүрүлгелер эвес, харын-даа ону хереглекчилерге чедирип, сайгарылганы харыылап турар организациялар база бир дөмей харыысалгалыг болуру чугула. Аңаа холбаштыр Садыг министерствозунуң баазазының чаңгыс салбырын чижекке ап көрээли.

Бир эвес ол баазаның ногаа болгаш кат-чимис белеткээр база сайгарар салбырының бо тодарадыкчы чылдың баштайгы кварталында продукция сайгарганын ап көөр болзувусса, эки-ле — планныг онаалдазын 129 хуу күүседип алган. Белеткээш, сайгарган продуктуларының ассортиментизи-даа эки: согуна, ногаан сыптыг согуна, дузаан огурецтер, помидорлар, капуста, яблоктар, апельсиннер, лимоннар, картофель дээш оон-даа өске.

Ол эки көргүзүг чүнүң ачызында чедип алдынганы? Маңаа бир мындыг фактыны баштай көргүссе чогуур: Садыг министерствозунуң баазазы эрткен айларда Саян ындында Ермаковскиден, «Сибирь» совхозтан 300 тонна картофельди садып эккелгеш, сайгарган, Шушенское биле Абаканның аъш-чем садыындан 20 тонна согуناны эккелгеш, магазиннерже чоруткан. Кызыл хоорай Соединиң «Кара-Хаак» совхозу 700 кг ногаан согуناны дужааган. План күүселдезинге ол черлерден киргилээн ногааны, картофельди кадагалал-даа чокка дарый сайгарганы улуг рольду ойнаан.

Тываның стандарттар болгаш хемчээр техника талазы-биле күрнадзор лабораториязы чоокта чаа ол баазада продукцияның канчаар кадагалаттынып турарының болгаш шынарының талазы-биле хыналданы чоруткан. Ында кадагалал стандартының нормалары сагыттынмайн турарының фактылары бар.

Картофельди ап көрээли. Ону мында шыгжап кадагалаан черден садыг-магазиннерже чорударда, ылгап, аңгылап турза-даа чыдааш, үрелгеннери бар болуп турары илерээн. Стандарттың негелдезин ёзугаар хыналдага кирген картофельдиң үрелгени 16 хуудан улгатпас ужурлуг турда, ынчан оон 24 хуузу ирээн болган. Стандарт ёзугаар магазиннерже чорудар кылдыр белеткээн картофельге үнүштүң кандыг-бир аарыынга алыскан үрезин турбас турда, ынчан хынаан картофельдиң 17,2 хуузу аарыг болганы илерээн. Ынчангаш мында картофельдиң кадагалалы багай дээрзин ол факт бадыткап турар.

Абаканның садыг баазазындан кирген согуناның шынары багай таварылгалар база бар. Норма ёзугаар ындыг согуناның 10 хуузу сывы үнүп турар болза ажырбас, а ынчан хыналдага кирген согуناның 15 хуузу шак ындыг янзы-биле үрелип турар болган. Согуналарның аразындан доңуп үрелгеннерин үргүлчү арыглап, аштап турар ужурлуг турбуже, хыналдага киргеннериниң аразында ындыг согуналар база бар болгулаан. Доңган согуна ынчан 5,3 хуу, а сорттап каан ындыг ногааның безин 2,1 хуузу доңуп, үрелген болган.

Бо салбырның ажылдакчыларындан баазаның удуртукчуларының кошкак негелделиг болуп келгенин ындыг четпестер бадыткап турар. Чижээ, температура чурумун сагывайн турарын чүгле оон-биле тайылбырлап болур. Картофель шыгжаар складтарның температураза норма ёзугаар тиктен казыыр 2 градус чедир болур ужурлуг турда, чамдыкта ол 7 градус чедир чылый бээр турганындан үрелбес аргажок. Ол картофель кадагалаар черлерниң өл-шыгы база нормадан ажыг болуп турар.

Садыг баазазында ногааларны болгаш картофельди шыгжап, кадагалаарының ниити чурумнарын база сагывайн турар. Чижээ, картофельди-даа, ногааны-даа складтарга үр чыттырбас, ону орта тургузарының хуусаазы бар болгай. Ону барымдаалавайн үр чыттырганындан үрелир чоруктар кайы хөй. Оон ыңай оларны чыый салырының чаңгыс аай негелдезин мында барымдаалавайн турарындан аразы сырый болгаш, агаар эртпес, оон үрелир таварылгалар бар.

Сайгарып турары продукцияның шынары, оон кадагалалын бедик деңнелге тургузар дээш демиселди кошкатпаан болза, бо коллектив боттарының мурнунда тургустунган сорулгаларны күүседир талазы-биле моон-даа эки көргүзүглерни чедип ап болур турган ийик. Садыг министерствозунуң баазазы ышкаш мындыг организацияларга бүдүрүлгечи чугула көргүзүг сайгарылга планы болгай. Бир эвес үстүнде айыттынган четпестерни өй-шаанда эдип ап, моон соңгаар ындыг үүлдер үнүп келбес кылдыр баш удур хемчеглерни дарый ап чорудар болза, баазаның ажылдакчыларынга эки көргүзүглерни чедип алырының ажыглаттынмайн турар курлавырлары ол деп саналр херек. Оон чурттакчы чоннуң чугула хереглелдерин хандырарынга улуг идиглиг болуру чугаажок.

Л. БИЧЕ-ООЛ,

Тыва күрнадзор лабораториязының стандарттар талазы-биле инженери.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Националдар Совединге соңгулда талазы-биле РСФСР-ниң соңгулда комиссиязында

РСФСР-ниң Дээди Совединин төску чыныгының Националдар Совединге соңгулда талазы-биле РСФСР-ниң соңгулда комиссиялының бирги хуралы бурунгу хүн Москвага болган.

Бүгү чүрттаазында ышкаш, Россия Федерациязында әгелээн соңгулда кампаниязы бо чылын кайгамчыктыг үеде болуп турарын хуралды ажылын тура, комиссияның даргазы А. В. Винторов демдеглээн. СЭКП ТК-ның декабрь (1973 чыл) Пленумунуң шиитпирлеринге, СЭКП Төп Комитединиң партияга, совет улуска Кыйгырыынга харыы кылдыр совет кижилер 1974 чылдың, төску беш чылдың дөртү, тодарадыкчы чылының планнарын болган социалистиг хүлээлгелерин хүүсаа бетинде долгур база ажыр күүседир дээш демиселги чер болганда калбарткан.

Амыы соңгулданың кол онзагай үүлү үүл дээрге, бо соңгулда СЭКП-ниң төөгүлүг XXIV съезиниинин соонда ССРЭ-ниң Дээди Совединге баштайгы соңгулда болуп турарында болур.

Съездиниң шиитпирлерин күүсеттишаан, өске-даа эвилеллешкен республикаларныы ышкаш, Россия Федерациязының ажылчы чоннары Коммунистиг партияның удуртулгазы-биле экономиканы болган культураны хөгжүзеринге, улустың чаагай байдалын белидеринге улуг чедишкиннерни чедип алган. Ол чедишкиннер чүүлү бүлүүкчү күштерин улам кодуреринге, социалистиг демократияны бүгү талалыг чечектелдиреринге, ниитилел амыдыралының бүгү талаларынга болган күрүне херектерин эргелеп-башкарырынга ажылчы чоннарның төөгүлүг ыраажылаарын улгатыраринга таарымчалыг байдалды тургузарын хандырган.

Коммунизм тургузуушкунунга таарымчалыг байдалларны хандырарынче, улустарның тайбының болган айыл чок турар чөрүүн быжыглаарынче угландыр съезлиниң ажылдаа кылраны. Тайбың программазын боттандырар талазы-биле СЭКП Төп Комитединиң, оон Политбюрозунуң болган Леонид Ильич Брежневтиң шүүт бозунуң идепкейлиг болган үреттүнелдиг даштыкы политиктиг ажыл-чорудулгазын совет кижилер чаагай сеткил ханыышкын, өөрүп четтириишкинбиле демдеглеп турар.

РСФСР-ниң соңгулда комиссиязының соңгулгаларының дугайын эш А. В. Викторов чугаалаан. ССРЭ-ниң Дээди Совединге соңгулда дугайында Дүрүмүү Националдар Совединге соңгулда үезинде чайгылыш чок күүсеттирине хайгаралды боттандырарының эргежок чугулазынче ол өнза кичээнгейни угландырган.

РСФСР-ниң Дээди Совединин Президиумунуң Секретары Х. П. Нешиев комиссия хуралынга дыынадыр кылган. ССРЭ-ниң Дээди Совединин төску чыныгыны соңгулдазы болуру-биле холбаштыр Россияның автономуг республикаларында, крайларында болган областарында чорутунган ажылын дугайын ол чугаалаан.

РСФСР-ниң девискээринде Эвилел Совединге соңгулда талазы-биле 423 соңгулда округун болган Националдар Совединге соңгулда талазы-биле 243 соңгулда округун тургускан. РСФСР-ниң Националдар Совединге соңгулда талазы-биле соңгулда комиссияларын РСФСР-ниң Дээди Совединин Президиумуу бадылаан. ССРЭ-ниң Дээди Совединге соңгулда дугайында Дүрүмге дүүштүү комиссияларның составына хөй-ниити организацияларының, ажылчы чоннар ниитилелдериниң болган коллективтериниң телээлекчилерин депутаттаан.

Россия Федерациязының бүгү автономуг республикаларында, крайларында болган областарында ССРЭ-ниң Конституциязын парлаан брошюраларны. ССРЭ-ниң Дээди Совединге соңгулда Дүрүмүн чорутткан. Аныттыган литератураны РСФСР-ниң автономуг республикаларында болган автономуг областарында чүрттаан улустарның 31 лылында парлаан.

ССРЭ-ниң харылаа министриниң оралакчызы В. И. Глинкиның, РСФСР-ниң Министрлер Чөвүделинин Ном үндүрер черлер, полиграфия болган ном салыының херектериниң талазы-биле күүтне комитединиң даргазы Н. В. Свиридовтуң, Совет Армияның болган Шериг-Далай Флотунуң Политиктиг кол эргелелинин начальникинин оралакчызы Н. А. Начиннинниң илеткелдерин комиссия дыынадан.

Националдар Совединге соңгулда талазы-биле соңгулда комиссиязы ажыл планын, чарыгаллар сметазын бадылаан. соңгулда комиссиязын таарыштыр тургузар болган хандырар дугайында. ССРЭ-ниң Дээди Совединге соңгулда белеткелин чер-черге барын таныжары-биле комиссия кежигүннерин командировкалаары дугайында айтырыгларны көргеп.

Ол айтырыглар талазы-биле дыынадыгларны РСФСР-ниң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы А. П. Бирюкова, соңгулда комиссиязының секретары Н. А. Петровичев кылган. Айтырыгларны чугаалажырына соңгулда комиссиязының кежигүннери В. И. Воротников, А. И. Покрышкин олар база киришкен.

ССРЭ-ниң Дээди Совединин төску чыныгының Националдар Совединге соңгулда талазы-биле РСФСР-ниң соңгулда комиссиязының баштайгы хуралынга албанның өске-даа кижилери, парлалганың, радиоөнүн болган телевидениениң телээлекчилери база олурушкан.

НАЦИОНАЛДАР СОВЕДИНГЕ СОҢГУЛДА ТАЛАЗЫ-БИЛЕ РСФСР-НИҢ СОҢГУЛДА КОМИССИЯЗЫНДА

ССРЭ-ниң Дээди Совединин Националдар Совединге соңгулда талазы-биле РСФСР-ниң соңгулда комиссиязының турар адреси: Москва хоорай, Маркс проспектизи, бажың 22/4, бирги подъезд. Телефон: 202-73-60.

КОСМОС ШИНЧИЛЕКЧИЛЕРИНИҢ БАЙЫРЛАЛЫ

Апрель 12-де Совет Армияның Төп театрынга Москваның ажылчы чоннар телээлекчилериниң болган найысылал гарнизонунуң дайынчыларының Космонавтика хүнүнге турасказаткан байырлыг хуралы болган.

Хуралдың президиумунга — эштер А. А. Гречко, П. И. Демичев, Д. Ф. Устинов, В. И. Долгих, И. В. Капитонов, СЭКП-ниң Төп ревизия комиссиязының даргазы Г. Ф. Сизов, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүделинин Даргазының орлакчызы Л. В. Смирнов, ССРЭ-ниң министрлери, шеригниң көскү начальниктери, партия, совет болган хөй-ниити организацияларының харыысалгалыг ажылдакчылары, өртемденнер, космонавтылар, космос техниказының тургузукчулары, найысылал будурулгелериниң мурнакчылары олурган.

Хуралды Моссоветтиң күүскомунуң даргазының бирги орлакчызы В. П. Исаев ажыткан. СЭКП ТК-ның Чингине секретары Л. И. Брежнев баштадыр СЭКП ТК-ның Политбюрозунуң составын хүндүлүг президиумга чангыс аргеткил-биле соңгаан.

Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры академик Б. Н. Петровка сөс берген.

Совет улустуң кайгамчыктыг оглу, коммунист Юрий Гагарин бодунуң төөгүлүг ужуушкунун кылган, кижи төрелгеенниң космосче оруун ажытканы хүннээректиг хүнүүчыл санында-ла апрельдиң 12-де сактып, демдеглеп турар бис деп, өртемден чугаалаан.

Бо чылгы байырлал — бистиң чүрттувустуң дээди өртем албан чери болур ССРЭ-ниң Өртемнер академиязының 250 чыл ою-биле холбашкан деп, ол уламчылаан. Сайзырангай социалистиг ниитилелдиң амыдыралынга болган ажыл-чорудулгазынга өртемнің ролю улгадып турарын совет хөй-ниити бо кайгамчык хүннерде демдеглеп турар.

Академик Петров Айның болган Марстың кырын совет автоматтыг станцияларын шинчилеп турарын, ол ышкаш космосту шинчилээринге өртемденнериниң болган специалистернің кады ажылдажылгазының калбарып турарын чугаалаан. Космосту шинчилээр талазы-биле совет-француз, совет-америк специалистернің чедишкиннинг ажылдап турарын ол демдеглээн.

Ракета-космос өртемниң болган техниказының талазы-биле үре-түннелдиг ажылдаарынга эргежок чугула таарымчалыг байдалларны тургузуп, улуг кичээнгей болган сагыш салып турары дээш Совет Эвилелинин Коммунистиг партиязының Төп Комитединге, СЭКП ТК-ның Политбюрозунга база СЭКП ТК-ның Чингине секретары Л. И. Брежневке чүректің ханызындан өөрүп четтиргенин совет өртемденнер, инженерлер, конструкторлар, техниктер, ажылчыннар, космонавтылар илергейлеп турарын Петров демдеглээн.

Бүгү совет улус-биле кады найысылалдың ажылчы чоннары космоска чедип алган тиилелгелерге өөрүп, алдарлыг ужуукчу-космонавтыл а р г а, өртемденнер, конструкторлар, техниктер, инженерлер, ажылчыннар коллективтеринге изиг байыр чедирип тур деп, Ленинчи комсомол аттыг автозаводтуң фрезеровщиги, коммунистиг күш-ажылдың иналыпчызы В. П. Карпов хуралдың индиринден чугаалаан.

Индирде — ССРЭ-ниң ужуукчу-космонавтызы, Совет Эвилелинин Маадыры А. В. Филипченко. Ужуукчу-космонавтыларның болган космосче ужуушкуннарны белеткеп база чорудун турар специалистернің дааскының өзугаар ол Космонавтика хүнүн таварыштыр Москваның ажылчы чоннарынга, найысылал гарнизонунуң дайынчыларынга чүректің ханызындан байыр чедирген.

Совет Эвилелинин хамаатызы, коммунист Юрий Алексеевич Гагаринниң «Восток» деп космос корабли-биле бөмбүрзекти долгандыр төөгүде бирле дугаар ужуушкуну бойдустуң күжүн кижинин тиилээнинің символу, өртем болган техниканың кайгамчык чаалап алыышкыны, кижинин угаан-метерелинин байырлалы болган деп, космонавт демдеглээн.

Совет космонавтика болуунуң хөгжүлдезинин чаа үе-чадазында турып турар деп, А. В. Филипченко түннелинде чугаалаан. Ам чугула түннел болза чүгле ужуушкун эвес, а өртем болган техникага ажыктыг түннелдер болур. Космоска бистиң тиилелгевис бүгү совет улустуң тиилелгези. Ол тиилелгелерни Черге ажылчын ангының, кодээ ажыл-агыйның ишчилериниң, интеллигенциянның маадырлыг күш-ажылы-биле каттнап турар. Төску беш чылды хүүсаа бетинде күүседир дээш социалистиг чарыштың тук тудукчулары — төрөөн найысылалның ажыл-ишчилериниң алдарлыг херектери бисти өөртүп турар. Сагыш-сеткилдің ханызындан оларга четтирдивис деп чугаалаан турар бис! Космосче чаа-чаа өөрттөрнің болган чаа-чаа ажылдышкыннарның үндезини — бистиң маадырлыг улузувустуң күш-ажылчы чедишкиннериниде.

Хуралдың киржикчилери СЭКП Төп Комитединге, ССРЭ-ниң Дээди Совединин Президиумунга болган ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүделинге байырлыг чагааны улуг сорук кириишкин-биле хүлээп алган.

(СЭТА).

ДЕЛЕГЕЙ БО ХҮННЕРДЕ

А. А. ГРОМЫКО ВАШИНГТОНДА

ВАШИНГТОН, апрель 12. (СЭТА). КПО-нуп Кол Ассамблеязының түскай сессиязының ажылында киржип турар, СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүнү, ССРЭ-ниң даштыкы херектер министри А. А. Громыко Вашингтонда чеде берген.

ВАШИНГТОН, апрель 12. (СЭТА). СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүнү, ССРЭ-ниң даштыкы херектер министри А. А. Громыко ол хүн Ак бажыңга АКШ-тың Президентизи Р. Никсон-биле ужуражыышкын кылган.

Совет-америк харылааларының кол-кол айтырыгларының болгаш делегейниң чугула айтырыгларының талазы-биле санал-онал солчуушкуну беседа үезинде болган. Президент Р. Никсонуң Совет Эвилелинге ам келир деп турарынга хамаарышкан айтырыгларны база чугаалашкан.

Ажыл-херекчи болган конструктивтиг байдалга эрткен беседага АКШ-тың күрүне секретары Г. Киссинджер болгаш ССРЭ-ниң АКШ-та алчини А. Ф. Добрынин база киришкен.

Кол Ассамблеяның түскай сессиязында

НЬЮ-ЙОРК, апрель 12. СЭТА-ның корреспондентизи Ю. Романцовтуң дамчыдыы турары болза:

КПО-нуң Кол Ассамблеязының VI түскай сессиязынга киржири-биле делегейниң бүгү районнарындан келген төлээдекчилер делегейниң амыы экономиктиг байдалынга болган хөгжүп турар чурттарда бергелерни ажып эртериниң оруктарынга хамаарыштыр боттарының бодалдарын илередирин уламчылап турар.

Сессиядың киржикчилери ЧССР-ниң даштыкы херектер министри Б. Хнеунектиң чугаазын улуг кичээнгей-биле дыынаан. Чиг-эт болган хөгжүлде айтырыгларын Чехословакияда канчаар шиитпирлеп турарын ол чугаалаан. Бо айтырыгларны деп эргелиг, бот-бодунга таарымчалыг делегей кады ажылдажылгазынга үндезилеп. бүгү чүрттарның эрге-ажының барымдаалап чүрттарның ниитилел тургузуу болган экономиктиг хөгжүлдезинин денделин барымдаалавайн комплекстиг шиитпирлээр ужурлуг деп, ол демдеглээн. Бо таварылгада экономиктиг холгаарлаашкынны шуут болдурбас көрек, бойдус курлавырларына напионал суверенитетти делегей принципин барымдаалаар, ол дээрге чурт бүрүү даштыкы монополияларны напионализастаар, оон ажыл-чорудулгазынга контрольду тургузар дээш ол деп, министр чугаалаан.

Делегейде дүшкүүрлүг чорукту чавырылдырарынга болган эргилде делегейге бүгү талалыг кады ажылдажылганы чорударынга. оон иштинде экономиктиг кады ажылдажылганы чорударынга таарымчалыг байдалды тургускан деп. Чехословакияның даштыкы херектер министри чугаалаан.

Эвилелдің күүсекчи хуралының даргазының орлакчызы, Югославияның даштыкы херектер талазы-биле эвилел секретары М. Минич сессияга чүве чугаалааш, түскай сессияның чедишкиниг ажылдаарының үндезинин кааа-даа каттышпаан өөрүнелер болган чазактар баштынарының IV конференциязы тургускан. ол конференция болза делегейниң экономика системазының кризизин колониализмниң болган неоколониализмниң артыышкыннары, бир улустарны өске улустарның империалистиг дарлаашкыны болдурган деп демдеглээн. Бо байдалдан үштүнарда экономиканың амыы харылаааларын эде көөр.

Хөгжүп турар эдээн каш чурттарның — Гвинеяның, Тунистиң, Габонуң, Гамбияның төлээлекчилери Барыын чүкке чоокта чаа болган акша-валюта кризизинче кичээнгейни угландырган болган ол чорук Азияның, Африканың болган Латин Американың улустарынга чаа ядаралды таварыштырарының үндезини болган деп демдеглээннер. Акшаның үне чок болу бээриниң ол улуг чалгыы сайзырангай болгаш хөгжүп турар чурттарның аразында ылгалды улам улгатырган деп, Тунистиң даштыкы херектер министри Х. Шатти айыткан.

Даштыкы монополияларның үштөөшкининден хосталыр төлээде, хөгжүп турар чурттар оларның ажыл-чорудулгазынга шыңгыы контрольду тургузар болгаш оларны экономиканың кол адырларындан чайладыр үжүрлүг деп, Гвинеяның даштыкы херектер министри Ф. Сиссоко медеглээн. Чогум-на харын монополиялар колониализм эпохазының үезинде бодунуң туружун быжыглап алган, оон соонда экономиктиг дарлаашкынны кылын келген, хөгжүп турар чурттарда тургустуна берген амыы байдал дээш харыысалганы олар хүлээр ужурлуг.

Гавананың порту — Кубаның далайже кол хаалгазы. Ында ажыл-ишт дүп-хүн-даа чок хайнытып турар. Бүгү-де чүдүрер-дүжүрер ажылдарны механизаттаарының деннели үргүлү бедип турар апарган. Кубаның порт ажылчыныары судноларының чүүгүн дужурун-чүдүрериниң ажылдарын шалыпкын кылыры, порттуң ботүнезин чингедири дээш демисежип турарлар.

Ол портка аңгы-аңгы чурттарның суднолары улам хөй-биле кээп доктаап турар апарган. Эң ылаңгыя Совет Эвилелинден болгаш өске-даа социалистиг чурттардан баар судноларда дыка хөй боол турар.

ЧУРУКТАРДА: порт ажылчыны Освальдо Хосе (солагай талазында); «Клара Цеткин» дээр совет судноуң чүүгүн дужурун турары.

В. СОБОЛЕВТИҢ фотозу.

(СЭТА-ның фотохрониказы).

БЕДИК ҮНЕЛЕЛ

БЕЙРУТ. (СЭТА). «Израильдың эжелеп алган араб девискээрлерин хостаары дээш империализмге болган сионизмге удур оларның демиселги детвин турар Совет Эвилелиниң туружун арабтар бедин-биле үнелеп турар» деп, хөй-ниити көскү болган политиктиг ажылдакчы, парламентиниң депутады, Ливан республиканың премьер-министри чораан Рашид Караме СЭТА-ның корреспондентизинге берген интервьюзунга медеглээн.

Араб бүгү күрүнелериниң улустары Совет Эвилели болгаш социалистиг кады ажылдажылганың өске-даа чурттары-биле найыралды база кады ажылдажылганы быжыглаар болгаш хөгжүдер дээш чүткүп турар деп, ол демдеглээн. «Шылгалданың кадыгберге хүннериниде оларның талазында турган кижилерни арабтар уттуп шыдаваа» деп, Р. Караме чугаалаан.

Израиль агрессиялың уржуктарын узуткаар дээш, Палестинаның араб улузунуң дурум ёзугаар эргелерин катап тургузар дээш араб чурттарның ажыл-чорудулгазын чаңгыс аай таарыштырарының чугулазын Р. Караме демдеглээн.

КУДР-НИҢ ХОВУЛАРЫНДА

НХЕНЬЯН. (СЭТА). Чаеры бо хүннерде рис рассадазын өстүрер талазы-биле ажылдар КУДР-де доостун турар. Бо культураны эртүкеп чылгызындан дыка хөйну тарыыр. Шоолуг эвес үе эрттерге-де тараачыл холдарын ынакшылдыы-биле ажылдан кылган шөлдерниге ногаан үнүп өзүп үнер.

Ылаңгыя чүрттүн мурнуу талазында районнарда ажыл хайныккан. Республиканың рис тарыыр эң кол черлериниң бирөзү — Мурнуу Нхеньян можунуң ажыл-ишчилери хүн санында-ла бүдүн чартык-ийи норманы күүседип турар. Можунуң чамдык кооператорлары рассада тарыырын доокан.

«ПОЛЬШАГА КЫЛГАН»

ВАРШАВА. (СЭТА). Польша Улус Республика чиик үлетпүрүүн кылыгларын Совет Эвилелинге хөйну садып турар. Чижаз, Польша Совет Эвилелинге иштики даштыкы хеп садар талазы-биле ийиги черде турун турар. Ол бараанларны чыл санында-ла 130 миллион рубльге садып турар.

Пес үлетпүрү, янзы-бүрү пестерни база хөйну садып турар. Совет Эвилелиниң даштыкыдан садып ап турар пестериниң 34 хуузу Польшаныы. Соодгу чылдарда дүктен кылган пестер садар талазы-биле (Совет Эвилелинге) Польша бирги черже үнген. Эрткен чылын Совет Эвилелиниң хоорай, суурларының магазиннери Польшадан 10 миллион эш янзы-бүрү хевирлиг идиктерни алган.

ОРУС ДЫЛГА СОНУУРГАЛ

БАГДАД. (СЭТА). Иракты аныяктары орус дылды болгаш литератураны өөренирин ге улуг сонуургалды болдуруп турар. Багдад университетинде он чыл бурунгаар тургускан орус дыл кафедразында 200 хире студент өөренип турар. Ол кафедра Иракты Совет Эвилели-биле кады ажылдажылгазын боттандырып турар дыка хөй албан черлеринге болгаш организацияларынга ажылдаар специалистерни белеткээр. Кафедрада башкыларның хөй нуруузу — ССРЭ-ге дээди өртем чедип алган ирак кижилер болур.

ИЗРАИЛЬ ЧАЗАК ДҮШКЕН

ПАРИЖ. (СЭТА). Израиль кнессет (парламент) премьер-министриниң албан дужаалындан Г. Меирниң дужер дээнин хүлээп алган. Израильдың президентизи Э. Кацир министрлериниң чаа кабинедин тургузары-биле парламент депутаттарының бирөзүнге айтыышкын бергижеге чедир Г. Меирниң чазаа бодунуң хүлөлгезин күүседир. Президент бо айтырыг талазы-биле израильдың политиктиг партияларының удуртукчулары-биле консультация кылыр.

Ынчангаш эрткен чылдың октябрь дайынының түннелинде болу берген политиктиг кризис улам хаңы чадаже киргени ол-дур. Сионисти удуртукчуларның авантюристиг дайынзырак политиказы ол кризисти болдурган.

АТ САЛГАН

ДЕЛИ. (СЭТА). Ийи чурттарның даштыкы херектер министрлериниң аразында болган ужуражыышкынының түнелдериниң дугайында индий-пакистан кады кылган дыынадыгга ат салыышкыны болган. Боттарының аразында бар чөрүлдөлиг айтырыгларны 1972 чылда Симлеге чарган керезге дүүштүр таарыштыр шиитпирлээринге ийи чурттарның шиитпирлиин кады кылган мелегледе айтып турар.

Ийи чурттарның аразында почта, телеграф харылаазын болгаш транспорт артыжылгазын чугаалажыр айтырыгларны чбокку үеде эгелээр деп турарын медегледе база айыткан.

Индияның болгаш Пакистанның аразында ийи талалыг харылаалар дугайында дугуржулгага ат салган, оны өзугаар 1971 чылда болган чөрүлдөлиг үскүлежиишкиниң мурнында кайы-бир таланың девискээринге барган хамаатты кижилерни удур-дедир чандыржырын көрген.

ДУГУРЖУП ШЫДАВААН

КОПЕНГАГЕН. (СЭТА). Аңаа, Мариенборг деп ордуга, «ниити рынокту» беш чурттарының сан министрлериниң болган национал банкылар директорларының хаалгыг хуралы болган. Хуралдың киржикчилери — ГФР-ниң, Бельгияның, Голландияның, Данияның болгаш Люксембургтуң төлээлекчилери — «ниити рынокта» сан-хөө талазы-биле болу берген чөрүлдөлерни ажып эртер талазы-биле тодаргай хемчеглерни дугуржуп шыдаваанар.

Беш чурт акша-сан-хөө харылаааларының талазы-биле амыы үедеги байдалды хөвөөр арттырарын шиитпирлээн деп ужуражыышкын соонда чарлаан. Дараазындагы хуралды май 19-та Бонита эрттиреринге шиитпирлээн.

Радио дамчыдылгазының допчулалы

ЧАРЫШ—КОЛ ТЕМА

Бүгү улусчу социалистиг чарыштың калбарыышкыны улам күштелип орар. Солунарның арынарындан, телеэкрандан, радио дамчыдылгазындан беш чылдың дөртү, тодарадыкчы чылында хайныккан күш-ажылчы көдүрлүүшкүнү билип ап турар бис.

Парлалганың, телевидениенің болган радио дамчыдылгазының кол темазының бирөзүн социалистиг чарыш апарган. СЭКП Төп Комитединиң «Литва ССР-ниң парлалгазында социалистиг чарыш айтырыгларын чырыдып турарының дугайында» доктаалы болза. ниитилел амыдыралынга массалыг информацияның чепсектериниң ролюн улам бедидериниң, оларның дээштиин күштелдиреринин дугайында партияның хүн бүрү сагыш салыышкынының илергейлээшкини болур. Социалистиг чарышты чырыдарының тодаргай программазы ол доктаалда айыттынган.

Тыва радио чарыш дугайында эвээш эвес дамчыдылгаларны организастап турар. Бо тема талазы-биле дамчыдылгаларга партия, профсоюзлер болгаш комсомол ажылдакчыларын, ажыл-агый удуртукчуларын, мурнакчыларны, чарыштың киржикчилерин хаара туткан. Чарыш темазын чырыдарын улам экижидериниң дугайында айтырыгны чогаадыкчы ажылдакчыларның хуралдарынга, үргүлчү эртип турар летучкаларга чугаалажып, дамчыдылгаларны белеткээрин сайзырангайжыдарының оруктарын дилеп турар.

Радиодамчыдылга з ы н ы н улус ажыл-агый, пропаганда болгаш сөөлгү медээлер редакцияларының ажылында республиканың ажылчы чонунуң ортузунда калбарган социалистиг чарыштың дугайында дамчыдылгалар колдаан. Эң ылаңгыя улус ажыл-агый редакциязы «Чаржып турар районнарда» деп рубрика-биле элээн хөй дамчыдылгаларны организастаан. Оон иштинде Эрзин биле Тес-Хем районнарның аразында чарыжының дугайында дамчыдылга элээн солун эрткен. СЭКП райкомнарының бирги секретарлары А. Монгуш, Н. Бойду олар районнарның күш-ажылчы амыдыралын, чаржып турар коллективтеринің аразында дуржулга солчуп, эки үүлдерни ботботтарынга ажыглап турарының дугайында радио дыынакчыларынга чугаалап бергеннер. Ол районнарның төлээлекчилери чарыжын түнеп, мурнакчы дуржулганы солчуп, шингээдип ап, боттарының ажыл-ижинге ажыглап турар.

Улуг-Хем биле Чоон-Хемчик районнарның ажыл-ишчилериниң аразында калбарган социалистиг чарыштың дугайында дамчыдылганы чоокта чаа чоруткан. Кызыл хоорай Совединиң «Сукпак» совхозунга мал семиртин азыраарынга түскай шөлдү ажыглалга киргениниңдеи арыг орулганы алырын элээн көвүдеткенин мартта болган дамчыдылга радио дыынакчыларынга таныштырган. Совхоз ол түскай шөлдү тударынга чарыгдаан шүүделин ийи ай болгаш-ла эгидип алган. Ындыг шөлдү мал семиртир ажыл-агый бүрүзү кылып ап, малдың немелде денизизин көвүдедирин кыска хуусаада чедип алыр аргалының дамчыдылгадан сүмелээн.

«Барлык» совхозтуң суггатчызы Монгуш Дылайның иштики курлавырларны четче ажыглап турган, чер ажылының дүжүткүрүн чедип алырының дугайында чугаазын база дамчыткан.

«Кодээниң амыдыралы», «Тыва черде», «Беш чылдың базымнары», «Мурнакчы дуржулганың индири», «Беш чылдың кижилери» болгаш өске-даа дамчыдылгаларга социалистиг чарыштың черчерде калбарыышкының хүн бүрү дамчыдып турар. Тыва — Хакасия чарыжының дугайында, «Тыва кодээ тудут» трестиң бригадалар аразында дуржулга солчуушкунуң, часкы хову ажылдарын, мал кыштагладыышкының чедиишкиниг доозарының дугайында чамдык эки дамчыдылгаларны база демдеглээр херек.

Бүгү улусчу социалистиг чарыштың улам калбарыышкыны журналистерден чаа солун дамчыдылгаларны организастаарын негеп турар. Радио дамчыдылгазының бо талазы-биле ажылында чамдык чедир кылбайн турар үүлдер база барын айтыр апаар.

Күш-ажылчы коллективтериниң ажылын ханы анализтээри, мурнакчы дуржулганы нептередири, беш чылдың планнаг онаалдаларын хуусаа бетинде күүседириниң бүгү аргаларын дилеп тыварынга боттут дузаны көргүзери — радиожурналистериниң ажылчорудулгазында кол угланыышкын.

Социалистиг чарыш хөй талалыг. Бо теманы бүгү талабиле чырыдарынга чогаадыкчы чорук негеттинер. Социалистиг чарыштың кижизидикчи ролюнуң, хүлөлгелериниң күүселдезинин, чыдып каан турар коллективтер дугайында дамчыдылгалар эвээш. Аразында чаржып турар коллективтериниң телээлекчилери-биле беседа, чарыштың керезиг болурунче, маңаа түскай өртемниглериниң киржилгезинин дугайында болгаш дамчыдылганың өскедаа чаа хевирлерин тып, чогаадыкчы өзү-биле ажыглаза эки.

Бии-Хем районда «Кызыл тараачын» совхозтуң Туран сүт-бараан фермазынга турасказаткан дамчыдылгага ында ажыл-ишчилериниң план болган социалистиг хүлөлгелерни чедиишкиниг күүседип турарының дугайын чугаалап турган, оон чаржып турары «Саян» совхозтуң фермазының ажыл-ижинин дугайын база таныштырар ужурлуг турган. Борта оларның ажыл-ижин деңнээр, бот-боттарын ажып эртер, дээре түнелдерни чедип алыр, эки үүлдерин нептередир дээш ол ийи ферманың кызымак чүткүлүн көргүзеринче дамчыдылганы углаадырар турган. Мындыг чижектерни өске-даа дамчыдылгалардан көргүзүп болур.

Партия организацияларының, улус ажыл-агыйының бүгү адырларының ажыл-ишчилериниң ажыл-чорудулгазының тодаргай сорулгалары СЭКП ТК-ның декабрь Пленумунуң (1973 ч.) шиитпирлеринде, 1974 чылда Бүгү-эвилелдің социалистиг чарыжының дугайында доктаалдарда илереттингеп. Ол сорулгалар ажылчы чонуң ортузунга социалистиг чарышты улам дээштиг калбартып чорутканындан күүсеттинер. Ынчангаш парлалганың, телевидениенің болгаш радионуң бүгү күжүн республиканың ажылчы чоннарының мурнунда саалыган сорулгаларны күүседиринче мөөннеп, бо хереккe толештиг үлүүвүстү кирер ужурлуг бис.

А. КОЛ.

СЭКП обкомунуң парлалга секторунуң инструктору.

ЯНЗЫ-БҮРҮ МЕДӘӘЛЕР

АЖЫКТЫГ СЕМИНАР

СӘКП-ниң Улуг-Хем райкому «Улуг-Хая» совхозтуң Бай-Дагда, «Найырал» совхозтуң Терезинде хову турлагларынга партия бөлүктериниң удуртукчуларыныңы семинарын эрттирген.

Аңаа партком болгаш партия эге организацияларыныңы секретарлары база олурушкан. Ук семинарны партия райкомунуң ажылдакчылары удуртуп чоруткан.

Семинарныңы киржикчилери часкы хову ажылдарыныңы үезинде партия бөлүктериниң ролю, масса-политиктиг ажылдар, көскү агитация болгаш социалистиг чарышты организастаары деп темаларга лекцияларны дыцнаан.

Бай-Даг хову турлаанга Алдыы-Шынаадан партия бөлүүнүң удуртукчузу Ондар Доспанай ажылыныңы дуржулгазын чыылганнарга чугаалап берген.

Партбөлүк удуртукчуларыныңы моон соңгаар ажылдаарынга семинар ажыктыг болган.

К. АЛЕКСЕЕВ.

САДЫГЖЫЛАРНЫҢ АЖЫЛ-ИЖИ

Кызыл-садыгның ажылдакчылары беш чылдың тодарадыкчы чылында алган социалистиг хүдәлгелерин күүседир дәәш кызымак ажылдап турарлар. Биргн кварталдың планныг онаалдазын 101,4 хуу күүсеткеш, даалгадан ажыр 178 мың рубльдиң бараанын саткан. Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүү 2,5 хуу өскен.

Садыгның культуразын бедидер талазы-биле биче эвес ажылдар чоруттунуп турар. № 40, 45, 55 магазиннерни хереглекчилер бараанларны боттары шилип алырынче шилчиткен. Ынчангаш бо хевир-биле үлетпүр, аъш-чем бараанларын саткаының түүү ниити саарылгазының 25 хуузун әәләән. Ол әрткен чылдыындан хөй болган.

Коммунистиг күш-ажыл дәәш шимчәәшкин садыг ажылдакчыларының ортузунда калбарган. Ында ниитизиниг 325 кижи хаара туттунган. Коммунистиг күш-ажылдың шалыпчызы деп атты 115 кижи чедип алган.

Кызыл-садыгның дирекциязы, партия, профэвилел организациялары садыгжыларның билиг, мергежилин бедидерин чугула көрүп турар. 46 садыгжы чыл эгезинден бәәр билиин бедиткен.

Март 20-деп апрель 20-ге чедир садыгларның эң эки арыг шевери дәәш конкурсту чарлаан. Ында садыгжылар идепкейлиг киржип турарлар.

Хереглекчилерге төлептиг бараан болуру-биле ап чорудып турар хемчеглериң түүнелинде Кызыл-садыгның ажылдакчыларының ортузунда социалистиг чарыш калбарган. Планныг онаалдаларны күүседиринге ол боттуг салларны чедирип турар.

Бирги кварталда Кызыл-садыгның коллективи 9 бараан делгелгезин, 2 ярмарканы организастаан, садыг алыкчыларның 2 конференциязын эрттирген.

А. КУМАЯК.

УЖУРАЖЫЛГА БОЛГАШ ДИСПУТ

Тыва АССР-ниң улустуң чогаалчызы, тыва чечен чогаалдың үндезилекчилериниң бирээзи чогаалчы С. А. Сарыг-оол-биле Өвүрде Торгалыг суурнуң чурттакчыларының ужуражылгазы Культура бажыңынга болуп эрткен.

Степан Агбаанович чогаадыкчы ажылының эге базымнарындан бәәр бо хүннерге чедир бижээн чогаалдарының дугайында база моон соңгааргы планнарын чаңгыс чер чурттуларынга чугаалап берген. Чыылганнарның сонуургаан айтырыглары ол харылаан.

С. А. Сарыг-оолдуң дилээн әзугаар «Алдын-кыс» деп шүлүглелден үзүндүлерни Т. Дыртый-оол, П. Монгуш номчаан, «Ырлаал чүрээм» деп ырны Д. Седен-оол, Т. Седен-оол ырлаан.

Ужуражылганың түүнелинде чогаалчыга Культура бажыңының тураскаалдыг белээн тывыскан.

Ооң соонда «Кижиниң чаражы чүдел?» деп темалыг диспут эгелээн. Кижи күшажылы-биле каас-чараш болгаш аас-кежиктиг, ынчангаш ол амыдыралдың үндезини болуруп чүве чугаалаан эштер тодаргай чижектерни киирип турган, тайылбырлаан. Ол ышкаш ниитилелге когарал чедирип чоруур ийнчаңгыс ажыл ылбас, арагадарыга хандыкшыыр, аажычаңы четпес кижилерни санал берген кижилер шүгүмчүлеп чугаалаан. Диспутка Д. Маадыр-оол, Ч. Санчай, Д. Сесер-оол, А. Бадырги олар үнелиг санал, сүмелерни чыылганнарга берген.

«Кижиде бүгү-ле чүве—арны, идик-хеви, болалдары-даа чараш болур ужурлуг» деп улуг чогаалчы А. П. Чеховтуң кайгамчыктыг чугаазы ол кежээ чаңгыланып турган.

С. МОНГУШ. В. ТЮЛЮШ.

ЧҮНҮ ЧАРАШСЫНАР СИЛЕР?

Марттың 20-де Сергей Баярниң «Шынга» парлаттынган «Чараш чүүлге хандыкшыл» деп чүүлү база өске-даа эштериниң аңаа хамаарыштыр бижээн бодалдары кижиниң сеткилин хайныктырар болду. Мен ол чүүлдерге хамаарыштыр янзы-бүрү эртемниг, назы-харлыг кижилерден «Чүнү чарашсынар силер?» деп чаңгыс айтырыгны салгыладым. Эш-өөрүңү харыыларын дыцнаарымга, бир-ле көрбээн чүвемни көрген, дыцнаваан чүвемни дыцнаан ышкаш апаар чордум. Хензиг чижектен бараалгадыйн.

Наксыл Бедикович Оюн, 1931 чылдан эгелээш садыгларап келген, ам пенсионер: Хадыңны бир кончуг чарашсынар кижи мен. Хадың бүрүлери өзүп, салбайып бады барган турар үеде көөрге, чиңге удазынга дизин каан дег болур. Хадыңның сарыг оңнуг чочагайларын кончуг чарашсынар мен. Чойганны база чарышсынар мен. Будуу кижи салаалары дег, сыны дорт болур. Кызылда каът-каът бедик бажыңнар туттунуп турары бир көрүштүг-дүр. Мен бодаарымга, бир узун кудумчу дургаар хадыны суг тарып өстүрүе, оран-чурттуң шиник шырайы, байлаа безин ыя оон көстү бәәр хире ийин. Чойганны көрген кижи хеп-сынын безин чаазттынып, чештинген өөгүн өөктенип, бөөлдеш тонун куржаныптар, бажын халайтпайн, сынын хөндүрүптер. Мәән бир кончуг барыксаар черим — музей чүве. Ол база бир дөстүг чүве. Кызыл-Суглут-Баян-Кол чурттуг Санчыт Бүрүлбаа деп кончуг чазаныр кижи чораан. Шыдырааны ыяштан оюп тургаш, тергиин-не чазаар кижи. Кара ноянның мерзезин пар кылгаш, оолдарын пар оолдары, ак ноянның мерзезин арылап кылгаш, оолдарын арылап оолдары кылгылап каарын көөрге, дириг-ле чүве. Мен ол кайгамчык шеверниң ыяштан чазагылаан чүвелерин көргон олчаан дириг амытаннарның аажы-чаңын чаптаар, чарашсынар апарган мен. Бир ай болгаш. Алдан-Маадыр музейге албан баар кижи мен, чүге дәәрге бир-ле солун делгелге болу берген турар. Дүүн база музейге кирип чордум. Улуг-Хемниң Көк-Чыраа чурттуг Донгак Окаанчыктың ыяш, даштан чазагылаан, оюп кылган, мөңгүн чүген, чулдарлыг, тыва эзерлиг аъттыг аратты көргеш, чалыы шаам сактып келдим. Чорта берген шевер кыргаанның кылгылаан ажылдарын көргеш, арай уттундура берген чүвелеримни безин база катап сактып олурдум.

Санчат-оол Байыр-оолович Оюн, Тыва АССР-ниң школаларының алдарлыг башкылы: Таңдының Сосновкада чурттап орар бызаанчылаар Лагбаның хөгжүмүн ол хереклеинге ооң ойнаарын кончуг сонуургаар мен. Черле онаа бызаанчылаар кижи. Бурун Тываның кыганнарындан дамчып келген аялгаларны бызаанчылаар кыргаан. Ооң узун, хоюг аялгалары хемни куду салгыннаштыр бадып, ооң чолдак-кыска аялгалары дагны өрү казыргыландыр бөөлдеинп турган ышкаш болгулаар. Ол кайгамчык аялгаларны Лагбадан үн бижиир аппаратка тырттырып-бижидип албас чүве болза, дыка улуг когарал. Мен бодаарымга, эки чаңчыл, чараш чүве дәәргеле кижиниң сеткилин сергеидиптер чүвелер ышкажыл, ол магалыг чүвелерни кадагалап камгалаар, суртаалдап нептередир келир үениң кижилеринге дамчыдып бәәр—төөгүге мөңгежидип арттырар. Башкылап чорааш, хөй черлерге барып каашкан мен. Эрзинге ажылдап тургаш, Мөрен чурттуг Кыргыс Соруктуңуң каргыраалаарын бир кончуг магадаан, чарашсынган, ам-даа кайгап ханмас мен. Москвага чедир каргыраалаан кижи.

Каргыраалаар, хөөмейлээр, сыгыртыр бичии оолдарның тускай маргылдаазын чылдың-ва март ай үезинде, часкы дыштанылга боон турда, чорудары чугула деп бодаар мен. Кырый бергилээн каргыраалаар, сыгыртыр, хөөмейлээр кижилериниң уран-мерген аргаларын аныяктарга көргүзер, дамчыдар чорук — чараш чүүлге хандыкшыдарынга черле дөгүм турган боор...

Мен чүнү бодап турар мен? Чараш чүвеге багай чүве удур. Эки чүвеге багай чүве удур, ыныг болур-даа! Мен студент тургаш, хлебти карточка өзугаар садыңап чордум. Студент кижи үш демдек безин аптарга, стипендия албас болгай. Ынчанганда кызыл өөренир, библиотека хагдынгыже номчуттунар чүве. Бир айда бир катап алыр стипендияны хонук санай үлегилеп алыр—шуут шериг чурум!

Багын чугаалаарга, бачыды арлыр чүве дәәп. Мындаа чаа мәән бир Өвүр чурттуг таныжымның оглу Кызылдың баанкы институдунуң белеткел курузунга өөренип турган, «кудуруунга куу тос баглаткаш», ундур хөөгаетти. Ооң кылган ялазы — стипендия акшазын алгаш, билбестедир арагалапкан. Институттан үндүргени — төөтүг шинтшир. Студент апаргаш, арагалаар чорук дәәрге —төдүтнуң кеми-дир, ону бужарбак аажы-чаң деп бодаар мен.

Эрткен чайын ырда киргеп Хөндергейге чеде бердим. Тываның бүгү хереженнериниң бир дугаар дасык даргазы турган, чогум ады Донгак Барыккаан, чойпуң хундүлеп шолалааны Хувискаалчы Барыккаан угбайга ужуражы берген мен. Хоокүйнүң саап ижин орган чаңгыс инээн маниналыг үш оор дүне келгеш, кажаазындан оорлап алгаш, чоруй барган болду. Өдекке чүгле өскүс бызаа, кыргаи шываганчы артын калган. Эргиниң бак чаңчылы—оорланыр чорук ам-даа бар, оорлаар кижилерге удур шыңгыы демиселдя чорудар үе келген.

Утпаан мен. Шаанда чүве. Чадаана школазынга өөренип турувуста, хоорай клубунга бир оорнуң ажык суду болган, ол оорну революсчу хөйлу-дүрүм әзугаар дәәди хемчег-биле шииткен. Ол олчаан бистиң ол черге оорнуң когу үүлгеп.

Ам—тайбың, тодуг-тогаа, кайгамчык чараш совет амыдырал үеэи-дир. Ажылдаар чер бар амыдыралды — чараш чурттарга дәәр мен, ынчаарга ажылдаарындан быдамыштааш, актыг орган кижиниң, ооң туржук харындаа хөй-ниитиниң мал-магаының барып оорлай каптар ийи-чаңгыс, эргиниң артышкыны сиңиккен кижилер — бистиң чараш-чаагай амыдыралывысты бужартадып турарлар ол. Оорга болгаш хулиганга кандыг-даа көөргел турбас ужурлуг.

«Чараш чүүлге хандыкшыл» деп чүүл сеткилим, бодалым хайныктырган. Ынчангаш ол чүүлге хамаарыштыр көргенимни, дыцнаанымны, күзелимни бижидим.

М. КЕНИН-ЛОПСАН,
чогаалчы.

Чоокта чаа Москва консерваториязының Улуг залынга ССРЭ-ниң улустуң артизи, Күрүне шаңналының лауреады композитор Тихон Хренниковтуң концерти болган. Евгений Светлановтуң удуртканы ССРЭ-ниң академиктиг симфония оркестри концертке киришкен.

Ук концерт композиторнуң чогаадыкчы отчёду болган. Композиторнуң Бирги симфониязын, Бирги, ийиги фортепьяно концерттерин күүсеткен.

Тихон Хренников 30 чылдар үезинде музыка бижип эгелээн. Ол фортепьяно болгаш композиция классының талазы-биле Москва консерваториязын дооскан. Генрих Нейгауз болгаш Виссарион Шебалин ышкаш сураглыг совет музыкантылар композиторнуң башкылары чораан.

Композиторнуң чогаадылгазы хөй талалыг. Хренниковтуң музыказы тааланчыг уяны, бедик өөдүрлүүшкүнү, хөглуг баштаа болгаш улусчузу-биле онзаланып турар.

Фортепьянолуг оркестрге ооң Ийиги концерти Тихон Хренниковтуң сураглыг чогаалдарының бирээзи, ону 1974 чылдың Ленинчи шаңналынга киирери-биле саналдап үндүрген.

ЧУРУКТА: композитор Тихон Хренниковка көрүкчүлерниң байыр чедирип турары.

С. СОЛОВЬЕВТУҢ фотозу.

ПМА.

НАЙЫРАЛ БАЙЫРЛАЛЫ

Польша культураның ССРЭ-ге көргүзүг хүннериниң киржикчилери Балтикадан Волгага, Карпаттардан Кавказка чедир найыралдың оруун эрткеннер. ПУР-нуң тургустунганындан бәәр 30 чыл болганынга тураскаатткан ол акыдуңмалышкы ёзузунуң байырлалы бүгү эвилелдешкен республикаларга, бистиң чурттуң бир чүс ажыг хоорайларынга боон эрткен.

Лихачёв аттыг автозаводтуң Культура ордузунга Польшаның болгаш Совет Эвилелиниң уран чүүл мастерлериниң улуг концерти ол хүннерниң түңнел көргүзүү болган. Аңаа чыылган москвачылар ПУР-нуң ПКАП ТК-ныңы секретары В. Краскога баштаткан партия-чазак төлөөлериниңе, ПУР-нуң ССРЭ-де элчини З. Новакка, өскедаа польша аптерге өзиг байыр чедиргеннер. Оларныңбиле кады аңаа ССРЭ-ниң культура министри Е. А. Фурцева, СӘКП ТК-ныңы Культура киллдизиниң эргелекчизи В. Ф. Шаурю, совет уран чүүлдүң ажылдакчылары база келгеннер.

ЗИЛ каттыжыышкынының цех начальнигиниң оралакчызы, Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры В. К. Кокошка польша аалчыларга чүректиң ханызындан байыр чедирген.

ПУР-нуң партия-чазак төлөөлериниң кежигүнү, чогаалчы Л. Вантула харыы сөс ап, чүве чугаалаап, өөрүнчүт, хундүткеп хүлээп алганы дәәш совет кижилерге өөрүп четтиринишкинни илереткен.

Ийи чурттуң алдар-сураглыг ансамбльдери болгаш ыраажылары ол кежээ улаштыр-улаштыр сценаже үүнүле турганнар. Польша болгаш орус дылга тайбың, найырал дугайында ырылар чаңгыланып-ла турган.

Польша культураның ССРЭ-ге көргүзүг хүннери акыдуңма ийи чурттуң улустарының бузулбас найыралының чайыннаачак көргүзүү боон, улусчу Польшаның социалистиг культуразының чечектелиишкинин бадыткаан.

(СӘТА-ныңы корр.).

Организакчы ажылдан хамааржыр

СПОРТ

Найысылалдың медицина ажылдакчыларынга эрткен ыыш спортчу эки түңнелдерлиг болган. Ол дәәрге мергежил бедидеринге-даа, спортка массалыы-биле хандыкшыырынга-даа улуг дузаны чедирген. Хоорайның эмнелгелериниң, поликлиникаларының, тускайжыткан диспансерлериниң болгаш станцияларының ажылдакчылары чүгле спортчу маргылдааларны эрттирип турган эвес, харын арыг агаарга дыштанып, кадыкшылга, селгүүстәәшкинге хөй-хөйү-биле киришкен. ГТО-нуң хаак нормазын дужаарынга 600 ажыг кижи киришкени хөйү чугаалап турар.

Эмнелге ажылдакчыларының дуржулгазы-биле алырга, кышкы-даа үеде коллектив кежигүннерин спортче массалыы-биле хаара тудуп, хоступ үе-шакты, дыштаныр хүннерни ажыктыг эрттирип болурунуң аргалары бар. Маңаа кол чугула чүүл—хөй-ниити организацияларның организакчы ролюндан улуг хамааржыр. Бо талазы-биле медицина ажылдакчыларының профвилелинин хоорай комитеди хөй хемчеглерин ап чоруткан. Кышкы үеде медицина ажылдакчыларының спартакиадазы эрткен. Аңаа хаак чарыжынга, волейболга, биче калибрлиг винтовка-биле кара адарынга маргылдаалар болгулаан. Спартакиаданың негелделерин әзугаар коллектив кежлгүннериниң массалыг дыштанылтага киржилгезин база өөренип көөрү турган. Ыныг болганда массалыг үнүүшкүннерге кижи бүрүзү киржирин кызар апаар. Ол спартакиадага бирги черни психиатрия эмнелгениң коллективи чедип алган. Ийиги черни республика эмнелгезинге тывыскан. Аптека эргелелиниң коллективи үшкү черге үнген.

Спартакиаданың түңнелинде назы-хар аайы-биле шыырак спортчуларны илередип, олардан медицина ажылдакчыларының шилиндек командазын база тургускан. Аңаа хаакка маңнаарынга Ю. Дмитриева, М. Денисова, А. Невашев, И. Никитин, адыгжылар командазынга Л. Волкова, А. Денисова, В. Тасханов, М. Шабаев болгаш өске-даа мергежилдиг спортчулар кирген.

Бедик мергежилдиг спортчуларны өстүрүнге хоорайда спортзалдар чедиппес, чогуур спортчу дериг-херекледдер чок болуп турары спартакиаданың түңнелинде база илдеп көзүлген. Медицина албан черлериниңе тускай спортзал чогунуң хараазындан волейболистериниң, баскетболистерниң болгаш өске-даа спортчуларның белеткенир черн чок болуп турар. Хоорайның спорт комитединиң Күш-культура бажыңының залы бүгү спортчуларга чедиппес деп түве билдингир. Чүгле ооң чылдагааны-биле волейбол маргылдаазынга эвээш командалар киришкен.

Спорт ажылын сайзырадыр аян база өөренип көөрү турган. Ынды болганда массалыг үнүүшкүннерге кижи бүрүзү киржирин кызар апаар. Ол спартакиадага бирги черни психиатрия эмнелгениң коллективи чедип алган. Ийиги черни республика эмнелгезинге тывыскан. Аптека эргелелиниң коллективи үшкү черге үнген.

Спартакиаданың түңнелинде назы-хар аайы-биле шыырак спортчуларны илередип, олардан медицина ажылдакчыларының шилиндек командазын база тургускан. Аңаа хаакка маңнаарынга Ю. Дмитриева, М. Денисова, А. Невашев, И. Никитин, адыгжылар командазынга Л. Волкова, А. Денисова, В. Тасханов, М. Шабаев болгаш өске-даа мергежилдиг спортчулар кирген.

Бедик мергежилдиг спортчуларны өстүрүнге хоорайда спортзалдар чедиппес, чогуур спортчу дериг-херекледдер чок болуп турары спартакиаданың түңнелинде база илдеп көзүлген. Медицина албан черлериниңе тускай спортзал чогунуң хараазындан волейболистериниң, баскетболистерниң болгаш өске-даа спортчуларның белеткенир черн чок болуп турар. Хоорайның спорт комитединиң Күш-культура бажыңының залы бүгү спортчуларга чедиппес деп түве билдингир. Чүгле ооң чылдагааны-биле волейбол маргылдаазынга эвээш командалар киришкен.

Спорт ажылын сайзырадыр айтырыгны шиитпирлээр, ажылчы чоннарны массалыг спортче хаара тударының кол чүүлү — спорт залдарын тударынче кичээнгейни углаары, оларны чөп ажылгаары негеттинин келген. Күш-ажылчы кижилерни спортче хаара тударынга шиитпирлиг рольду спорттуң кудуку коллективтери ойнаар болгай. Оларга спорттуң үстүү органнары чогуур дуза чедирбес, методиктиг арга-сүмелерни бербес, удуртпас болза, олар боттары хөйну кылыш шыдавас.

Спортчу мергежилди бедидеринин оруу спорттун туступ хевирлеринге доктаамал ажылдаар секцияларны тургузары болгай. Бо талазы-биле ажыл медицина албан черлериниң коллективтеринде долузу-биле шиитпирлеттинмээн. Каяа белеткенирил, кым белеткээрил деп айтырыг тургустунуп турар. Бистиң бодап турарывыс-биле алырга, школаларда спортзалдарын долузу-биле ажылдаарын чедип алыры чугула. Оларга хостуг шактарда секциялар кичээлдерин эрттирип болур болгай.

Коллективтиг дыштанылганы организастаарынга администрацияның талазындан дуза база негеттинин турар. Дыштанылга хүннерин чөптүг ажылдаарынга хөй-ниити организациялары-биле администрацияның демниг ажылы чугула болур дәәраин чамдык удуртукчулар амга чедир билбейн турарын демделгәәри артык эвес.

Удавас спортчу чай келир болгай. Ол дәәрге күш-культура болгаш спортка, массалыг дыштанылгага амдан эгелеп белеткениринин чугулазын айтып турар. Медицина ажылдакчыларының профвилелинин хоорай комитеди кайы эмнелге черинин коллективи, кажан ГТО-нуң чайгы нормаларын дужаарынын графигин белеткеп кылгаш, ону харыысалгалыг эштерге чорудып берген. Ол белеткел ажылдарын амдан эгелеп чорударыга дузалаар. Чайгы үеде хоорай даштынче, ногаан зоналарже массалыг үнүүшкүнү кылып, ону әзулуг байырлал хүну кылдыр организастаары көрдүүнүп турар.

Е. ЧЕРНОГРИВОВ,
медицина ажылдакчыларының профэвилелинин хоорай комитединиң даргазы, күш-культура диспансериниң кол эмчизи.

Маргылдаа эгелээн

Хостуг хүрешке Тыва АССР-ниң бирги черн дәәш маргылдаанда байырлыг ажыдыышкыны республиканың хөгжүм-шин театрынга дүүн болган. Республиканың спорт комитединиң даргазының оралакчызы Л. С. Седин мөгелерге байыр чедирип, спортчу чедиишкиннерни күүсәән.

Маргылдааның баштайгы салыгларында Улуг-Хемниң төлөөзи Михаил Дартан-оол (48 кг), Тес-Хемниң мөгези Сергей Биче-оол (52 кг), Таңдының командазындан Игорь Быштак-оол (52 кг), Кызылдың мөгелери, ССРЭ-ниң спорт мастерлери Чөкцек Болат (57 кг), Ооржак Чадамба (68 кг), Ак-Довуракттың төлөөзи спорт мастери Федор Ондар болгаш өскелер-даа арыг тиилелгелерни чедип алган.

Маргылдаа уламчылавышаан.

* * *

РСФСР-ниң спорт комитединиң шиитпирин әзугаар национал спорт талазы-биле республика категориязының судьязы атты О. О. Суваңпитке тывыскан дугайында документнин аңаа тывыскан. Кызыда тренерлеп турар Моңге Чадамба Сибирь кубогу дәәш Кемеровога болган хостуг хүреш маргылдаазынга киришкеш, спорт мастери атты чедип алган, аңаа ол аттың документизин болгаш хөрек демдәән тывыскан.

(БИСТИҢ КОРР.).

«Хамнаарак» клуб

Хову-Аксы суур—республикада өөнүг металлургия бүдүрүлгеазының төвү. Суурнуң улуг, биче чурттакчыларының саны чыл келген түдүм өзүп орар. Ынчангаш «Тыва кобальт» комбинаттың парткому, администрациязы, суур Соведи, хөй-ниити организациялары ажылчы чоннуң дыштанылгазынче улуг кичээнгейни салган. Ылаңгыя суурда әләәди уругларның кижизидилгениң янзы-бүрү хевирлерин ажыглап турар.

Культура бажыңының чанында «Хамнаарак» деп уругларның спортчу клубун хөй-ниити эгелээшкин-биле ажыткан. Ооң төвүлелинин кежигүннери янзы-бүрү мергежилдин кижилери хөй-ниити эгелээшкин-биле 2—3 секцияны удуртуп, суурнуң өөренип-даа, ажылдап-даа турар әләәди уругларын олче хаара тутткан. Клубтуң аныяк хоккейжилери Кызылга болган маргылдааларга бир дугаар киришкеш, багай эвес түңнелди көргүскен. Амгы үеде футболдуң ийи, волейболдун 3, баскетболдун 3 шәәлери, чиик атлетиканың стадиону, хүреш, бокс, гимнастика әаллары ажылдап турар.

«Хамнаарак» клубтуң төвүлели келир үеде шайбалыг хоккейниң, мячилиг хоккейниң шолдерин, бир чуңгу кылырын планнаан. Ийи суурнуң кудумчулар аайы-биле футболдуң командаларын тургускаш, майның 1-ден июнь 10-га чедир «Хом бөмбүктүң» шаңналы дәәш әләәди оолдарның суур маргылдаазын эгелээрин дугурушкан. Ол ышкаш чайгы дыштанылга үезинде чиик атлетиканың маргылдааларын эрттирери, ГТО-нуң нормаларын дужаары, туристиг походтарны организастаары көрдүнгеп.

Әләәди уругларның ортузунга спорт ажылын калбартып, олче хөй-ниитини хаара тутканы уругларның кем-херек үүлгедир чоруун болдурбазынга улуг салдарны чедирип турар.

В. ЕНЗАК,
«Хамнаарак» клубтуң организатору.

ТЫВА АССР-НИҢ ИХМ ССРЭ-НИҢ ИХМ-НИҢ ДӘӘДИ БОЛГАШ ОРТУМАК ӨӨРЕДИЛГЕ ЧЕРЛЕРИНГЕ КУРСАНТЫЛАР ЧЫЫЛДАЗЫН ЧАРЛАП ТУР

Үндезин чурттакчыларны конкурстан дашкаар хүлээп алыр.

Дәәди болгаш ортумак өөредилге черлеринге киирерин күүсәәннер эмчи комиссиязын эртери-биле бо чылдың май 25-ке чедир Тыва АССР-ниң ИХМ-ниң кадрлар киллдизинге дараазында документилери-биле келир:

1. Ортумак эртеминин дугайында документ болу-биле.

2. Шериг биледи (киир бижидилге хереченлери).

3. Будурулге болгаш партия-комсомол талазы-биле характеристика.

4. Бөрт чокка тырттырган 3×4 хемчәәлдиг үш чурук.

5. СӘКП азы ВЛКСМ хооркомунуң, райкомунуң чоруткан биживи.

Школага дужаал әзугаар хүлээп алган кижилеони кичәәлдер эгелээр хүнден эгелеп халас чемненилге, ниити чурттаар чер, хеп болгаш айда 40 рубль хемчәәлдиг стипендия-биле хандырар.

Өөренир хуусаазы дәәди школаларга 4 чыл, ортумак школаларга 2 чыл. Аңаа ИХМ органнарынга ажылдаар, юридика талазы-биле дәәди болгаш ортумак эртемниг специалистерни белеткәәр.

ССРЭ-ниң ИХМ-нин Омск дәәди школаларынга болгаш Иркутскиниң өрт-техниктиг училишезинге кадыының байдалы ИХМ органнарынга ажылдаарынга тааржыр. 30 хар чедир пазылыгларны хүлээп алыр. Волгоградта, Горькийде, Рязаньда дәәди школаларга, ол ышкаш Новосибирскиде, Хабаровскиде, Барнаулда, Саратовга ортумак школаларга үстүнде айыткан түүлдерден аңгыда, шериг албаныи эрттиргеннерни хүлээп алыр.

Школаларга кирерлер дараазында эртеннерге конкурстуг эизаменнер тудар:

орус дылга болгаш литературага бижимел болгаш аас-биле;

ССРЭ төөгүзүнүге бижимел-биле;

даштыны дылга (чүгле дәәди школаларга кирерлер).

телевидение

АПРЕЛЬ 14-ТЕ
КЫЗЫЛДАН

10.00 — Уругларга. «Өөнүктер бергеге билчир». Телефильм. 10.15—«Бичии ырбакчы». Уран-чечен фильм.

МОСКВАДАН

12.00—Дамчыдылгалар программазы. 12.05—Өөнүг телекөргүзүг. Совет Армиязының төөгүзүнүңе олимпиаданың ийиги турунуң айтырыгларынга харылар. «Кара-даа тиилеттирбес, алдар-биле бүргеткен». 13.10—Өөнүг телекөргүзүг. «Кырган-аваның сергези». Мультфильм. 13.30 — «Делегей панорамазы». 14.00— «Совет Эвилелинге бараан боон тур мен». 15.00—Өөнүг телекөргүзүг. «Кино аян-чоруктарының клуву», 16.00—16.10— Чапсар. 16.10—«Поэзия», И. Снегованың шүлүктери. 16.30—Өөнүг телекөргүзүг. Е. Юрандоттуң «Дедир харылзаа» деп телешизиниң баштайгы көргүзүү. 18.00—«Ye». Информастыг программа. 18.30—Өөнүг телекөргүзүг. «Балет дугаймында». 19.30 —Документалдыг фильм. 19.50—Өөнүг телекөргүзүг. «Чечен чогаалдарының экранчыдылгазы». «Дайын болгаш тайбың». Уран-чечен фильм. 4-кү серизы — «Пьер Безухов». 21.25— Өөнүг телекөргүзүг. Хоккейге делегей чемпионады. Швеция биле Польшаның шилиндек командалары. 2-ги, 3-кү оюнар. 22.45—Андре Наварра (Франция) ырлап тур. 23.00—23.30— «Ye». Информастыг программа.

АПРЕЛЬ 15-ТЕ
КЫЗЫЛДАН

18.00—Телемедәәлер. 18.10—Уругларга. Мультфильм. 18.20—«Челәәш». Дамчыдылга. 18.50—«Адакаевка-биле ужуражылга». Телефильм. 19.00— «Бистиң аалчыларывыс». 21.10—«Үнлен дүргеннің командири». Эртем-нептередилгелиг фильм. 21.20—«Тараажының ижи». Дамчыдылга. 21.50—«ССРЭ-ниң арга-арыглары» деп кино-атлас. Сибирьниң аргалары. 22.10—Телемедәәлер. 22.25—Чарлалдар, реклама. 22.30—23.30—«Альбомнуң дириг арыннары...». Хроника-документалдыг фильм.

Редакторнуң оралакчызы М. Н. СМИРНОВА.

кино

АПРЕЛЬ 14-ТЕ

«НАЙЫРАЛ»: «Оолду капитан дижир турган» 11.40 (Биче залга). «Ынакшыл чораан силер бе?» 9.45, 11.30, 13.15, 15.00, 17.10, 18.50, 20.35 шактарда.

«ПИОНЕР»: Чорвен биле Скроллан» 8.45, 10.30, «Иван Васильевич профессиязын солуп тур» 12.15, 14.05, 15.55, «Азалия» дайзының тылында» (2 серизы кады) 17.45, 20.30 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Али-баба болгаш дөртен дәәрбечилер» 10.00, 11.20, «Даурия» (2 серизы кады) 12.40, 15.40, «Ынакшылдың будужу» 18.40, 20.30 шактарда.

«ВОСТОК»: «Далай дувунде хоорайның дилекчилери» 10.30, 11.50, «Ынакшыл болгаш карак чажы» 13.10, 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

«ЭНЕРГЕТИК» КУЛЬТУРА БАЖЫҢЫНГА: Киночыында № 53 12.00, «Көвүргде кижи» 16.00, 18.00 шактарда.

АПРЕЛЬ 15-ТЕ

«НАЙЫРАЛ»: «Ынчан оожум океанга...» 9.30, 11.25, 13.20, 15.15, 17.10, 19.05, 21.00 шактарда.

«ПИОНЕР»: «Дуи чоруктуг кижи» 9.00, 10.30, 15.20, «Ынакшып чораан силер бе?» 12.00, 13.40, 17.20, 19.00, 21.10 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Чиреде эртине» 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

«ВОСТОК»: «Чорвен биле Скроллан» 15.00, «Аныяк Хуарес» 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

«ЭНЕРГЕТИК» КУЛЬТУРА БАЖЫҢЫНГА: «Ышкындырган идегел» 18.00, 20.00 шактарда.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: 667000

Кызыл, Шетинкин-Кравченко кудумчузу, бажын № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ. Редакторнуң 24-63, редакторнуң оралакчыларының 35-24, пропаганда киллдизинин 23-54, харыысалгалыг секретарының 23-35, партийжи амыдырал киллдизинин 37-13, культура киллдизинин 23-54, кодаа ажылагый киллдизинин 21-47, үлетпүр киллдизинин 22-64, чагаа киллдизинин 41-27, информация база совет тургузуг киллдизинин 20-60, бухгалтериянын 31-75, корректорларның 27-41. Солун келбейн барганда 32-75 телефонче долгаар.

Тыва АССР-ниң Министрлер Төвүлелинин Ном үндүрер чер, полиграфия болгаш ном садыының талазы-биле эргелелинин типографиязы (Кызыл Шетинкин-Кравченко кудумчузу бажын № 1). ТС—00492

СОЛУН НЕДЕЛЯДА 6 КАТАП ҮНЕР